

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Příčiny úspěchu Liberálně-demokratické strany
v Británii ve volbách v roce 2010**

Petra Kohoutová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Příčiny úspěchu Liberálně-demokratické strany
v Británii ve volbách v roce 2010**

Petra Kohoutová

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Pavlu Hlaváčkovi, PhD. za odborné připomínky, cenné rady a čas, který mi věnoval.

Dále děkuji své rodině a blízkým, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia na vysoké škole.

Obsah

Obsah	5
ÚVOD	7
1 SHRUTÍ VOLEB	10
2 PŘEROD LIBERÁLNĚ-DEMOKRATICKÉ STRANY	15
2.1 Historický přehled.....	15
2.2 Modernisté ve straně.....	17
2.3 Role Nicka Clegga v transformaci strany.....	19
3 PŘÍČINY ÚSPĚCHU S TĚŽIŠTĚM UVNITŘ STRANY	22
3.1 Volební program	22
3.1.1 Spravedlivé daně.....	23
3.1.2 Spravedlivá budoucnost.....	23
3.1.3 Spravedlivá šance.....	25
3.1.4 Spravedlivé jednání.....	26
3.1.5 Dopady volebního programu	27
3.2 Předvolební kampaň.....	30
3.2.1 Personalizace voleb.....	31
3.2.2 Televizní debaty.....	33
3.2.2.1 První debata	36
3.2.2.2 Druhá debata.....	37
3.2.2.3 Třetí debata	38
3.2.2.4 Dopady televizních debat.....	38

4 PŘÍČINY ÚSPĚCHU S TĚŽIŠTĚM MIMO LIBERÁLNĚ-DEMOKRATICOU	
STRANU	41
4.1 Neúspěch Labouristické strany	42
4.1.1 Labouristická strana v období 2005 – 2010	42
4.1.2 Předseda strany Gordon Brown	45
4.2 Média, sociální sítě a průzkumy veřejného mínění	47
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	57
Seznam použité literatury	57
Seznam použitých internetových zdrojů	61
RESUMÉ	64
PŘÍLOHY	66

ÚVOD

Tato bakalářská práce se věnuje příčinám úspěchu Liberálně-demokratické strany ve všeobecných volbách, které proběhly ve Velké Británii v roce 2010. Tyto volby byly velmi významné hned z několika hledisek. Za prvé ukončily třináct let dlouhou vládu Labouristické strany. Za druhé daly za vznik vůbec první koaliční vládě ve Spojeném království, která vzešla přímo ze samotných výsledků voleb, přičemž se jedná teprve o druhou koaliční vládu vůbec v historii Velké Británie. Významným aspektem voleb byl také zatím největší úspěch Liberálně-demokratické strany, který za dobu celé své existence strana zaznamenala, neboť se díky utvoření kolice s Konzervativní stranou dostala poprvé do vlády. Liberálně-demokratická strana skončila po volbách na třetím místě a obsadila 57 mandátů za vítěznou Konzervativní stranou s 306 mandáty a druhou Labouristickou stranou s 258 mandáty. Žádné straně se nepodařilo získat naprostou většinu, což se v britské politice naposledy stalo po volbách v roce 1974, právě proto vytvořila na základě povolebních jednání Liberálně-demokratická strana spolu s Konzervativní stranou současnou koaliční vládu.

Tato bakalářská práce je případovou studií voleb, které se konaly v roce 2010. Cílem práce je zanalyzovat události a faktory, které vedly k úspěchu Liberálně-demokratické strany v parlamentních volbách v roce 2010. Na základě názorů autorů, kteří se této problematice věnují, rozdělíme v této bakalářské práci příčiny úspěchu strany do dvou kategorií – příčiny, o které se strana zasloužila sama a příčiny s těžištěm mimo Liberálně-demokratickou stranu. V závěru práce poskytne odpověď na otázku, jaké byly příčiny úspěchu Liberálně-demokratické strany a vyhodnotí, která ze dvou kategorií příčin byla pro úspěch strany významnější. Bakalářská práce se tedy bude věnovat přerodu Liberálních demokratů, kterým

prošli několik let před volbami, volebnímu programu strany, televizním debatám či neúspěchu Labouristické strany ve volbách. V neposlední řadě se budeme zbývat také medii a průzkumy veřejného mínění.

První kapitola shrne samotné volby. Rozebrány zde budou výsledky voleb a volební účast. Kapitola podá detailnější vysvětlení výjimečnosti parlamentních voleb v roce 2010. Vysvětleno v této kapitole bude také několik klíčových termínů a jejich spojitost se stranickým systémem Velké Británie, neboť se jedná o specifika britské politiky, která mají vliv na samotné volby.

Druhá kapitola se bude věnovat první kategorii příčin úspěchu, a to okolnostem, které měly své těžiště uvnitř Liberálně-demokratické strany. V této kapitole rozebereme přerod Liberálně-demokratické strany v několika letech před volbami. Po parlamentních volbách v roce 2005 došlo ve straně k ideologickým i organizačním změnám, které se promítly do současného postavení strany i do jejích priorit. Tyto změny ovlivnily vystupování strany v parlamentních volbách v roce 2010. Kapitola nabídne stručný historický přehled, jak se Liberálně-demokratická strana formovala v minulosti, zaměří se na vystřídání tří předsedů strany ve funkci v poměrně krátkém časovém úseku a na roli, jakou sehrál současný předseda strany Nick Clegg v procesu transformace strany. Představeny zde budou také současné priority Liberálně-demokratické strany, se kterými se ve volbách v roce 2010 snažila oslovit voliče.

Také třetí kapitola se bude soustředit na první kategorii příčin úspěchu. Do této kapitoly bude patřit analýza volebního programu strany a její předvolební kampaň. Zařazeny zde budou také televizní debaty stranických předsedů, které

byly v těchto volbách představeny jako novinka. V této části bude rozebráno vystupování předsedy strany Nicka Clegga během všech tří debat a jak jeho participace v debatách ovlivnila mínění voličů.

Čtvrtá kapitola se bude zabývat okolnostmi, které se udály mimo Liberálně-demokratickou stranu a které ovlivnily volby ve prospěch Liberálních demokratů. Především zde bude rozebrán propad Labouristické strany ve volbách. V této kapitole se budeme věnovat nesnadné pozici, v níž se Labouristická strana nacházela v několika letech před volbami. Zaměříme se také na aféry, které měly na Labouristickou stranu negativní vliv. Za prvé se jednalo o skandál s parlamentními výdaji v roce 2009 a za druhé o takzvanou "*bigotgate*" aféru, ve které figuroval tehdejší předseda strany Gordon Brown. Poslední částí této kapitoly bude role médií, sociálních sítí a průzkumů veřejného mínění ve volbách v roce 2010.

1 SHRUTÍ VOLEB

Dne 6. dubna 2010 se Gordon Brown, tehdejší britský premiér, setkal s královnou Alžbětou II. a požádal ji, aby 12. dubna oficiálně rozpustila parlament. Při tiskové konferenci v Downing Street ještě týž den potvrdil, že britské parlamentní volby se budou konat ve čtvrtek 6. května 2010, v odstupu pěti let po těch posledních (BBC 2010a). K volbám v roce 2010 bylo zaregistrováno 45 597 461 voličů a jednalo se tak o největší elektorát vůbec. Seznam voličů obsahoval o 1,35 miliónů více jmen, než tomu bylo u voleb v roce 2005. Více než půl miliónu voličů se k volbám zaregistrovalo v několika týdnech před volbami, čímž využili takzvaného jedenáctidenního pravidla, které od roku 2006 dovoluje voličům k registraci nejpozději jedenáct pracovních dní před datem konání voleb. Pozdní registraci využili především voliči v Londýně. Během voleb bylo odevzdáno téměř 29,7 miliónů platných hlasů, což zvedlo celkovou volební účast na 65,1% - o 3,7% vyšší než tomu bylo u parlamentních voleb z roku 2005. Volební účast narostla v každé zemi Spojeného království kromě Severního Irska. Největší nárůst volební účasti byl zaznamenán v Londýně (Rallings – Thrasher 2010: 2 – 4).

Tradičně se volilo v 650 jednomandátových obvodech a po sečtení všech hlasů vyšla z voleb vítězně Konzervativní strana s 36,9% hlasů. Volilo ji 10,7 milionů voličů. Jako druhá skončila Labouristická strana, pro kterou hlasovalo 8,6 milionů voličů a získala tak 29,7% hlasů. Na třetí místo se dostala Liberálně-demokratická strana, která s 6,8 milionů voličů obdržela 23,6% hlasů (viz **příloha č. 1**). Pro Liberálně-demokratickou stranu se jednalo o procentuálně nejlepší výsledek ze všech poválečných voleb kromě těch v roce 1983, kdy jako koaliční strana Liberálů a Sociálních demokratů získala více než 25% ze všech platných hlasů. Vítězná Konzervativní strana obsadila 306 mandátů, ovšem na vytvoření většinové vlády jí chybělo dalších dvacet. Labouristická strana obsadila 258 křesel a Liberálně-

demokratická strana získala 57 mandátů (Cracknell – McGuinness - Rhodes 2011: 1 – 7).

Fakt, že žádná ze stran nezískala absolutní většinu křesel v parlamentu potřebnou k vytvoření většinové vlády, se stal nejvýznamnějším prvkem těchto voleb. Z výsledků voleb vznikl takzvaný „oběšený parlament“ (*hung parliament*), jev, ke kterému došlo ve Spojeném království teprve podruhé od konce druhé světové války, přičemž poprvé tomu bylo po volbách v roce 1974. Při tomto jevu žádná politická strana nezíská absolutní většinu, tudíž nemá více než polovinu svých poslanců v Dolní sněmovně parlamentu. V tom případě je pro vítěznou stranu, která skončí u moci, nemožné získat dostatečný počet hlasů k přijetí zákona bez podpory členů jiných politických stran. Podporu poslanců, kteří přísluší k jiné straně, lze získat vytvořením koalice s menší politickou stranou. Přesně to se stalo po volbách v roce 2010, kdy se poprvé od 30. let 20. století ve Velké Británii zformovala koaliční vláda. Tu vytvořila na základě povolebních jednání Konzervativní strana s Liberálně-demokratickou stranou a vůbec poprvé v historii vzešla koalice přímo z výsledků samotných voleb. Zažitá tradice dvou u moci se střídajících většinových vlád, na kterou si britští politici i společnost v poválečné éře zvykli, byla prolomena (BBC 2010e; Curtice 2010b: 623).

Kromě úspěchu Liberálně-demokratické strany, kterému se tato bakalářská práce věnuje, nabídly výsledky parlamentních voleb z roku 2010 hned několik dalších zajímavých prvků. Koaliční vláda Konzervativní a Liberálně-demokratické strany ukončila nejdelší souvislou vládu Labouristické strany, která trvala třináct let. V souvislosti s úspěchem Liberálních demokratů se poprvé v historii objevují ve vládě ministři z řad Liberálních demokratů. David Cameron se ve čtyřiceti třech letech stal nejmladším britským premiérem. Zajímavým výsledkem voleb je i fakt, že Caroline Lucas ze strany Zelených získala pro svou stranu první parlamentní

mandát v historii (Cracknell – McGuinness - Rhodes 2011: 50).

V parlamentních volbách v roce 2010 se stejně jako ve všech předchozích volilo systémem „*first-past-the-post*“, což je volební systém, který má ve Spojeném království velmi dlouhodobou tradici. Tento volební systém se řadí mezi většinové a v českém prostředí je znám pod výrazem „vítěz bere vše“. Tento systém zvyhodňuje dvě hlavní politické strany a ve stranickém systému proto dominuje bipartismus. Tento volební systém je znám pro své znevýhodňování menších politických stran, které se snaží o jeho reformu. Právě to je případ i takzvaných třetích stran, kterou ve Velké Británii představuje Liberálně-demokratická strana (Rovná 2004: 199 – 201).

Výsledek voleb v roce 2010 a neschopnost vytvořit většinovou vládu byly velkým překvapením a daly za vznik debatě, zda se jedná o jednorázovou záležitost, či jestli je možné, že se situace z roku 2010 bude opakovat. Objevily se názory, které tuto událost braly jako určitou deviaci, označily současný volební systém za nedostačující a požadovaly jeho reformu. Velmi diskutovaným tématem se v souvislosti s volebním systémem stal úspěch Liberálně-demokratické strany, jež procentuálně zažila největší volební úspěch v historii strany, ovšem při přepočtení hlasů na mandáty ztratila oproti volbám v roce 2005 pět mandátů (viz **příloha č. 2**). Za tuto skutečnost může princip většinového volebního systému. Ve většinovém volebním systému postupuje z určitého volebního obvodu pouze jeden nejúspěšnější kandidát a hlasy pro další strany se ztrácejí (Rovná 2004: 200).

V tomto ohledu se potvrdilo, že systém „*first-past-the-post*“ znevýhodňuje třetí strany, vede k bipartismu a ovlivňuje výsledky voleb, neboť přestože pro Liberálně-demokratickou stranu hlasovalo více voličů než ve volbách v roce 2005, mandátů

naopak získala méně. Z tohoto pohledu můžeme mluvit o pouze relativním úspěchu strany.

Ovšem samotný výsledek a následná povolební situace nebyly jedinými událostmi, ke kterým byla směřována pozornost. Volby byly specifické i v tom, jakým způsobem probíhaly. O britských parlamentních volbách z roku 2010 se v předstihu mluvilo jako o takzvaných internetových volbách. Po vzoru úspěchu Baracka Obamy v amerických prezidentských volbách v roce 2008, který dokázal získat podporu veřejnosti skrze média, se britské politické strany snažily využít moderní technologie podobným způsobem. Oproti předchozím volbám se strany pokusily využít potenciál sociálních sítí. Jednalo se především o Facebook, Twitter a YouTube (Savigny – Wring 2013: 144 – 145).

Nejvíce však předvolebním kampaním dominovaly tři televizní debaty, které byly v předvolebním období taktéž novinkou. Televizním debatám bylo v médiích věnováno tolik prostoru, že nakonec vytlačily ostatní nástroje předvolení kampaně. Britské parlamentní volby z roku 2010 jsou kvůli tomu známy spíše pod termínem „televizní volby“, než internetové, jak se původně očekávalo. V televizních debatách vystoupily předsedové tří politických stran – Gordon Brown za Labouristickou stranu, David Cameron za Konzervativní stranu a Nick Clegg za Liberálně-demokratickou stranu. Televizní debaty se primárně zaměřily na osobnosti předsedů a jejich vystupování, než že by se soustředily na samotnou politiku, kterou předsedové jednotlivých stran propagovali. Z televizních debat nejvíce vytěžil předseda Liberálně-demokratické strany Nick Clegg, neboť díky „Cleggmánii“, kterou jeho vystupování v debatách vyvolalo, se změnila dynamika celé předvolební kampaně. Přestalo se mluvit o souboji mezi dvěma stranami a Liberální demokraté začali být vnímáni jako konkurenceschopný soupeř (Gaber 2013: 218 – 219; Savigny – Wring 2013: 144 – 145).

Na samotný úspěch Liberálně-demokratické strany je možné nahlížet z několika různých úhlů pohledu, a to jako na úspěch strany jako takové, který si zajistila přehodnocením svých priorit, vystupováním předsedy strany Nicka Clegga či zajímavým volebním programem. Nicméně existují zde i faktory, které ovlivnily výsledky voleb a úspěch Liberálně-demokratické strany, ve kterých Liberální demokraté nehráli hlavní roli. Jednalo se především o propad Labouristické strany ve volbách v důsledku skandálu s parlamentními výdaji či aférou „*bigotgate*“. V této bakalářské práci se v následujících kapitolách pokusíme detailně rozebrat, jaké faktory zapříčinily úspěch Liberálně-demokratické strany v parlamentních volbách v roce 2010.

2 PŘEROD LIBERÁLNĚ-DEMOKRATICKÉ STRANY

2.1 Historický přehled

Liberálně-demokratická strana je politickou stranou, která se z historického hlediska může chlubit velmi bohatou a dlouhodobou tradicí. Samotná strana vznikla teprve v roce 1988 sloučením Liberální strany a Sociálně demokratické strany, ale její liberální tradice sahá až do dob strany Whigů. Původní Liberální strana vznikla v roce 1859 a společně s Toryi, dnešní Konzervativní stranou, patřila k nejstarším politickým stranám Spojeného království. V 20. letech 20. století se pozice původní Liberální strany výrazně zhoršila. Nárůst vlivu Labouristické strany a neshody uvnitř strany zapříčinily úpadek Liberálně-demokratické strany na poli britské stranické politiky (Liberální demokraté 2015b).

Během 60. let 20. století zažila Liberální strana mírné obrození. Jedním z důvodů pro toto obrození byl rozvoj lokální politiky, skrze níž liberální aktivisté vedli kampaň za navýšení pravomocí na lokální úrovni. V 70. letech byla tato strategie formálně zařazena do politiky strany, přispěla k stabilnímu růstu v zastoupení v místních úřadech a k řadě vítězství v parlamentních doplňovacích volbách (Liberální demokraté 2015b).

Na přelomu 70. a 80. let 20. století se po prohraných volbách objevily neshody uvnitř Labouristické strany a v roce 1981 se ze strany odtrhlo několik členů, kteří založili Sociálně demokratickou stranu. Ještě v tom samém roce vytvořila Liberální strana a Sociálně demokratická strana Alianci, když odsouhlasila společný boj ve volbách se sdílenými kandidáty. Politický dopad Aliance byl okamžitý. Strana vyhrála sérii

doplňovacích voleb a měsíce dominovala žebříčkům průzkumů veřejného mínění. Koalice dvou stran získala v parlamentních volbách v roce 1983 více než 25 % hlasů, což byl nejlepší výsledek třetí strany od roku 1929. Labouristická strana, která skončila druhá, měla nad Aliancí navrch o pouhá dvě procenta (Leach – Coxall – Robinson 2011: 118 – 119; Liberální demokraté 2015b).

Po volbách v roce 1987 probíhaly v Alianci rozsáhlé debaty o spojení dvou koaličních stran do jedné. Jako problematické se jevilo téma ústavy a také název nové strany. Nakonec se v roce 1988 zrodila Sociální a liberálně-demokratická strana. Prvním předsedou strany se stal Paddy Ashdown. Po dalších debatách se název strany ustálil do konečné podoby na Liberálně-demokratickou stranu. V devadesátých letech se Liberální demokraté znovu etablovali na politické scéně tím, že vyhráli doplňovací volby v Eastbourne. V parlamentních volbách v roce 1992 získala strana 18 % hlasů a 20 mandátů. Politika strany byla veřejností pozitivně vnímána především díky příslibu o zvýšení daně z příjmu, z které se měly získat nadstandardní finanční prostředky pro vzdělávací systém ve Spojeném království. Závazek strany vůči environmentalismu byl také hodnocen kladně. Důležitým mezníkem pro Liberálně-demokratickou stranu byl zisk vůbec prvních křesel v Evropském parlamentu v roce 1994. V roce 1997 získala strana 46 mandátů v parlamentních volbách, nejvyšší počet získaný třetí stranou od roku 1929 (Liberální demokraté 2015b).

Po nástupu Tonyho Blaira do čela Labouristické strany se uvažovalo o možné koalici mezi Labouristy a Liberálně-demokratickou stranou. Spolupráci s Labouristickou stranou výrazně podporoval předseda Liberálně-demokratické strany Paddy Ashdown. Výsledky voleb z roku 1997, které s přehledem vyhrála Labouristická strana, ovšem zformování této potenciální koalice znemožnily. Nicméně díky předvolební dohodě mezi stranami byl Blairovou vládou představen proces devoluce

Skotska a Walesu. V roce 1999 rezignoval na postu předsedy Liberálně-demokratické strany Paddy Ashdown. V čele strany ho nahradil Charles Kennedy (Russel – Fieldhouse 2005: 41 – 43).

2.2 Modernisté ve straně

Pod svým vedením začal Charles Kennedy distancovat Liberálně-demokratickou stranu od spolupráce s Labouristickou stranou, za což získal ve své straně nemalou podporu. Stejně jako Liberální strana v 60. letech 20. století, se Liberálně-demokratická strana zaměřila na budování strategie lokální politiky. Tato strategie jim měla dopomoci k úspěchu ve volbách. Strana se zaměřila na výběr místních kandidátů a vedlo se jí lépe v oblastech, kde svoji kampaň postavila na místních záležitostech a otázkách. Tato strategie se straně vyplatila a v letech 2002 až 2004 jí zajistila úspěch v komunálních volbách (Driver 2011: 120 – 121).

Při invazi Iráku v roce 2003 byli Liberální demokraté stranou, která tuto mezinárodní akci odsoudila. Tím se ještě více odcizili Konzervativní straně a Labouristické straně, neboť ty invazi podporovaly. Toto vystupování zajistilo straně značnou veřejnou podporu, která se projevila i v následujících parlamentních volbách v roce 2005 (Leach 2009: 48).

V parlamentních volbách v roce 2005 si strana vedla velmi dobře a podařilo se jí získat 62 mandátů. Nicméně v období mezi rokem 2005 a následujícími volbami v roce 2010 prošla strana kombinací strategických, organizačních a ideologických změn. Strana prošla dvěma ostře sledovanými změnami ve vedení strany. Poprvé v

roce 2006, když z funkce odstoupil Charles Kennedy a o rok později, když rezignoval Kennedyho nástupce Menzies Campbell. Liberálně-demokratická strana se snažila změnit svou ideologii tak, aby se stala věrohodnější pro politický hlavní proud. Hlavní hnací silou těchto změn byli jednotlivci ve straně, kteří byli zvoleni během let 1997 a 2005. Rozrůstání se strany vedlo k přílivu ambiciózních poslanců, kteří ochotně přijímali ekonomické liberální argumenty o rovnováze mezi trhem a státem (Cutts 2012: 96 – 97; Leach – Coxall – Robinson 2011: 119).

Tato skupina takzvaných modernistů, do které patřili současný předseda strany Nick Clegg, David Laws, Vince Cable a Chris Huhne, využila narůstající ideologickou debatu ve straně. David Laws zastával návrat ekonomického liberalismu a vydal knihu esejí s názvem „*The Orange Book: Reclaiming Liberalism*“, do které přispěli svými esejí i Clegg, Cable a Huhne. Cílem „oranžové knihy“ bylo vyzvednout tradiční liberální kořeny strany a propagovat vyobrazení Liberálních demokratů jako stranu s věrohodnými záměry a osazenstvem, které je ambiciózní co se vládnutí týče a chce fungovat uvnitř hlavního proudu britské politiky (Cutts 2012: 97).

Zvolení Menzieho Campbella jako předsedy Liberálně-demokratické strany se ukázalo jako špatný krok, neboť velmi brzy bylo jasné, že postrádá charisma svého předchůdce. Menzie Campbell byl respektovanou politickou figurou v záležitostech zahraničních styků, na jeho hlavu ale padala kritika především kvůli jeho věku, neboť v době svého zvolení již překročil hranici šedesáti let (Parry – Richardson 2011: 475 – 476). Po odstoupení Campbella se novým předsedou strany stal v roce 2007 Nick Clegg, pro širší veřejnost poměrně neznámý poslanec, který byl do Westminsteru zvolen teprve v roce 2005. Volba nového předsedy vedla k ideologické změně ve straně, jelikož většina seniorských postů v parlamentní straně byla nyní obsazena

modernisty (Cutts 2012: 98; Driver 2011: 119).

Změny uvnitř Liberálně-demokratické strany se promítly i do hlavních priorit strany. V současné ústavě strany stojí, že Liberálně-demokratická strana existuje, aby vytvořila a ochraňovala spravedlivou, svobodnou a otevřenou společnost. Strana se zavazuje k rozdělování moci a ochraňování různorodosti. Liberálně-demokratická strana věří, že stát má umožnit všem občanům naplno přispívat do svých komunit a podílet se na rozhodnutích, která ovlivní jejich životy. Strana slibuje vybudování silného a dlouhodobě udržitelného hospodářství, podporu vědeckého výzkumu a vyzdvihuje svůj boj proti chudobě, utlačování, hladu, nevzdělanosti a nemocem (Liberální demokraté 2015a).

2.3 Role Nicka Clegga v transformaci strany

Ještě před publikováním „*The Orange Book*“ bylo zřejmé, že má Nick Clegg zájem sehrát svou roli v ideologickém vývoji Liberálně-demokratické strany, neboť již v roce 2002 měl jasnou představu, co by měl liberalismus znamenat v moderní společnosti. Po opuštění Evropského parlamentu, kde byl v letech 1999 až 2004 poslancem, se zaměřil na britskou politickou scénu a přestože mezi ostatními modernisty „oranžové knihy“ hrál Nick Clegg spíše okrajovou roli, jeho esej o budoucnosti Evropy vzbudila nemalý zájem především proto, že byla značně euroskeptická (Bowers 2012: 113; Clark 2012: 90 - 91).

Po svém zvolení v roce 2007 se stal Nick Clegg čtvrtým předsedou Liberálně-demokratické strany a stejně jako pro jeho předchůdce bylo jeho hlavním úkolem

přijít s osobitým programem, který by stranu odlišil od dvou největších rivalů v podobě Konzervativní a Labouristické strany. Pod Cleggovým vedením se stranická politika zaměřila na omezení role státu, i když ne všichni příslušníci strany s touto změnou souhlasili (Clark 2012: 97 – 98).

V průběhu roku 2009 se začaly objevovat náznaky toho, že Clegg disponuje rozvinutějším plánem a schopnostmi prosadit názory Liberálně-demokratické strany v širším měřítku. Důkazem toho byl například podaný návrh na zrušení královna proslovu v roce 2009, aby vznikl větší prostor pro plán na politickou a ústavní reformu. Od poloviny roku 2009 narostla Cleggova obliba v průzkumech veřejného mínění na stabilní hodnotu nad čtyřicet procent. Předsedovi Liberálně-demokratické strany začala být věnována mnohem větší pozornost médií, z čehož začala těžit i strana samotná (Clark 2012: 98).

Specifickým faktorem pro roli, kterou sehrál Nick Clegg v samotném procesu přerodu Liberálně-demokratické strany a který později ovlivnil i vnímání strany veřejností v předvolebním období v roce 2010, byla Cleggova relativní neznámost. Jakožto předsedovi takzvané třetí strany mu během let před volbami nebyla věnována taková pozornost médií, jako tomu bylo u Gordona Browna z Labouristické strany a Davida Camerona z Konzervativní strany. Také široká veřejnost ho vnímala rozdílně oproti Brownovi a Cameronovi, neboť ho ve skutečnosti neviděli jako potenciálního premiéra. Tím se lišil i úsudek voličů a spokojenost s tím, jakým způsobem odvádí svou práci (Mortimore a spol. 2013: 201).

Předsedové politických stran jsou ve volbách viděni jako hlavní vodítka při rozhodování o hlasování, především pro většinu voličů, kteří se v politice aktivně

neangažují a tudíž nejsou dobře informovaní o všech nabízených politických strategiích. V takovém případě může mít dojem, jakým působí předseda určité politické strany, obrovský vliv na voličské preference v parlamentních volbách. Přesněji řečeno, osobní charakteristické rysy politiků ovlivňují voliče a jejich rozhodování komu udělit ve volbách hlas. Dodatečným významem předsedy strany je jeho schopnost změnit obraz jeho strany. Po svém zvolení v roce 2007 čelil Nick Clegg vnímání jeho strany jako neoblíbené a na národní úrovni nepochopené (Smith – Spotswood 2013: 183 – 184).

Nick Clegg ovšem dokázal využít své neznámosti a představil Liberálně-demokratickou stranu jako alternativu ke Konzervativní straně a Labouristické straně. Podařilo se mu to díky nepolitickému přístupu "nejsme jako staré strany", čímž se snažil svou stranu uchránit před převládajícím přesvědčením veřejnosti, že všechny politické strany jsou "*sleazy*"¹ (Smith – Spotswood 2013: 187 – 188).

Nick Clegg se velmi rychle po svém zvolení vrhl na transformaci strany tak, aby nadále nebyla veřejností vnímána jako strana, která má v plánu jen danit a utrácet. Od některých ustanovených politických strategií strany jako například zvyšování horní sazby daně bylo upuštěno již za předsednictví Menzieho Campbella. Za Nicka Clegga se strana začala přiklánět ke spravedlivějším, ne vyšším daním. Tento přístup byl klíčový pro transformaci strany a pro postoj, jaký zaujala před volbami v roce 2010. Nejvíce se tento přerod v ideologickém ukotvení strany a strategii projevil přímo v manifestu strany k parlamentním volbám v roce 2010 (Cutts 2012: 98).

¹ Populární výraz, který se používá pro nepatřičné jednání politiků, a to především v souvislosti s korupcí a sexuálními skandály (Rovná 2004: 160).

3 PŘÍČINY ÚSPĚCHU S TĚŽIŠTĚM UVNITŘ STRANY

3.1 Volební program

Liberálně-demokratická strana zveřejnila svůj manifest k parlamentním volbám ve své londýnské kanceláři 14. dubna 2010, tři týdny před konáním voleb a jako poslední ze tří velkých britských politických stran. Ve sto třiceti stranách nazvaných „*Change That Works For You: Building a Fairer Britain*“ představila strana svůj plán, jak vnést spravedlnost do britské společnosti. Tento plán byl rozdělen do čtyř hlavních bodů (viz **příloha č. 3 a 4**). Prvním bodem byly spravedlivé daně, druhý bod představoval spravedlivou budoucnost, ve třetím bodě slibovala strana spravedlivou šanci pro každé dítě a posledním bodem bylo spravedlivé jednání (BBC 2010c).

Hned v úvodu volebního programu představila strana základní hodnotu, které se celý manifest věnuje – spravedlnost. Liberálně-demokratická strana viděla parlamentní volby v roce 2010 jako příležitost změnit Spojené království. Strana v úvodu svého manifestu doufala, že volby se stanou okamžikem velké změny, ze které vzejde spravedlivější, silnější, sjednocenější a v poslední řadě i ekologičtější společnost (Liberální demokraté 2010: 8).

Liberálně-demokratická strana představila spravedlnost jako zásadní britskou hodnotu. Za primární úkol si Liberálně-demokratická strana kladla navrátit spravedlnost do britské společnosti a vnímala ji jako způsob, jakým bude možno vybudovat silnou společnost se stabilním dlouhodobým růstem a příležitostmi pro všechny. Kořeny současných problémů Velké Británie viděla strana v selhání

spravedlivého rozdělení moci ve společnosti. Svou filozofii postavila Liberálně-demokratická strana na jednoduché ambici, a to spravedlivě přerozdělit moc mezi lid (Liberální demokraté 2010: 8 – 9).

3.1.1 Spravedlivé daně

Prvním bodem, kterým se manifest zabýval, byla oblast daní. Strana ve svém manifestu poukázala na fakt, že vláda Konzervativní a Labouristické strany učinila z britské společnosti jednu z nejvíce nerovných společností na světě, ve které nejchudší pětina populace platí na daních vyšší podíl svého příjmu než nejbohatší pětina populace. Liberálně-demokratická strana ve svém manifestu požadovala radikální daňovou reformu. Strana zmínila, že žádný daňový systém by se neměl snažit vytvořit absolutní rovnost v příjmech, ale mohl a měl by pomoci přerozdělit bohatství a moc tak, aby zmírnil nejhorší projevy nerovnosti. Toho chtěla Liberálně-demokratická strana dosáhnout především tím, že sníží daně pro řádově miliony občanů, vyřeší mezery v zákonech, které umožňují vyhnout se placení daní a navýší daň za znečišťování pro letecký průmysl (Liberální demokraté 2010: 9 – 13).

3.1.2 Spravedlivá budoucnost

Druhý bod manifestu Liberálně-demokratické strany se věnoval spravedlivé budoucnosti, která měla být zajištěna vytvořením nových pracovních míst. Nová pracovní místa měla být vytvořena procesem, ve kterém se mělo Spojené království stát ekologičtější. Liberálně-demokratická strana toho plánovala dosáhnout investováním do infrastruktury (Liberální demokraté 2010: 21).

Liberální demokraté chtěli vytvořit národní hospodářství, které by bylo postaveno na inovaci a udržitelnosti, přičemž infrastruktura by byla oblastí, díky které by prosperovali jednotlivci a podnikatelé. Cílem strany bylo přinést hospodářský růst, který by byl dlouhodobý a s ohledem na životní prostředí udržitelný. Prvním krokem, který hodlala Liberálně-demokratická strana pro tento cíl podniknout, byla reforma bankovního systému. Strana chtěla přimět banky, aby se opět chovaly zodpovědně a měla v plánu diverzifikovat zdroje financí, aby se zabránilo přílišné závislosti na finančním centru, takzvaném City, v Londýně (Liberální demokraté 2010: 21 – 22).

Snaha Liberálně-demokratické strany vytvořit nová pracovní místa měla stát na ročním "zeleném plánu". Tento plán měl využít 3,1 miliard britských liber ze státního rozpočtu na vytvoření 100 000 pracovních míst. Plán měl být prvním krokem na cestě k Británii s nulovými emisemi. Tento cíl si strana zadala splnit do roku 2050. Součástí plánu měla být modernizace loděnic na severu Anglie a Skotska, aby byly schopné vyrábět pobřežní větrné turbíny. Plán byl zaměřen také na zpětné vyplácení čtyři sta liber, pokud by si britský občan nechal vyměnit stará okna za nová s dvojskly či za výměnu starého bojleru. Strana chtěla vytvořit stovky tisíc příležitostí pro mladé lidi, které ovlivnila krize například tím, že by zavedla projekt pracovních stáží až pro 800 000 lidí, kteří by tak měli možnost získat pracovní zkušenosti a příslušné kvalifikace, přestože by si zrovna nebyli schopni najít práci (Liberální demokraté 2010: 22 – 24).

Ve svém usilování o lepší budoucnost pro britské občany a Británii jako takovou zahrнула Liberálně-demokratická strana do svého volebního programu i podporu vědy, inovace a zavázala se k vypořádání se s genderovou nerovností, diskriminací etnických či náboženských menšin a překážkám, které brání lidem s postižením pracovat (Liberální demokraté 2010: 28 -30).

3.1.3 Spravedlivá šance

Liberálně-demokratická strana ve svém manifestu věřila ve vylepšování a investování do kvality veřejných služeb. Podle strany jsou pilířem spravedlivé společnosti, otevírají možnosti a poskytují výpomoc, pokud je jí potřeba. Liberálně-demokratická strana si uvědomovala, že i přes zvýšené investice stále existují problémy se vzdělávacím systémem ve Spojeném království. Příliš mnoho dětí opouští školu bez vědomostí a schopností, které potřebují, aby byly v životě úspěšné. Liberálně-demokratická strana chtěla zajistit vynikající vzdělání pro každé dítě, aby otevřelo dveře potenciálu dítěte a zajistilo jim úspěch v životě (Liberální demokraté 2010: 32 – 33).

Pro budoucnost dítěte stále hraje velkou roli, z jaké rodiny dítě pochází. Dítě z chudých poměrů začne zaostávat za bohatším spolužákem ve věku sedmi let a už ho nikdy nebude schopno dohnat. Snahou Liberálně-demokratické strany bylo zajistit, že všechny děti, které budou opouštět základní nebo střední školu, budou mít schopnosti, které potřebují. Toho chtěla strana dosáhnout tím, že osvobodí školy od současné kontroly ústřední vlády a podpoří je, aby byly opravdu inovativní. Strana měla v plánu investovat dodatečné peníze do školského systému, aby školy mohly zmenšit počty žáků ve třídách, mohly si dovolit individuální vyučování a zavést doučovací hodiny (Liberální demokraté 2010: 33 – 34).

Liberálně-demokratická strana představila pro vzdělávací systém klíčový plán "*Pupil Premium*", který měl navýšit vzdělávací příležitosti pro každé dítě. Plán měl být zaměřen na nejvíce sociálně znevýhodněné školáky, tedy kolem jednoho miliónu dětí. Kromě samotných dětí se strana ve svém volebním programu zaměřila i na

učitele a zlepšení jejich schopností. Liberálně-demokratická strana chtěla navýšit počet školení pro učitele, které měly mimo jin být specializovány na prevenci šikany (Liberální demokraté 2010: 34 – 35).

Na úrovni vysokých škol si strana udala velmi vysoký cíl. Liberálně-demokratická strana chtěla zajistit všem dospělým, kteří si přejí studovat, aby měli možnost tak učinit bez nevyhnutelného zadlužení se. Strana měla v plánu zrušit poplatky za studium na vysoké škole pro všechny studenty, kteří studují, aby získali svůj první univerzitní titul, včetně těch, kteří studují dálkově. Strana měla připravený plán, díky kterému se měly poplatky postupně zrušit do šesti let od jeho zavedení, aniž by se tím zmenšily příjmy samotných univerzit. Ihned po volbách chtěla strana zrušit poplatky pro studenty v posledních ročnících (Liberální demokraté 2010: 38 – 39).

3.1.4 Spravedlivé jednání

Liberálně-demokratická strana ve svém manifestu k parlamentním volbám v roce 2010 prosazovala radikální politickou reformu, aby se změnil způsob, jakým je Spojené království vedeno. Strana si kladla za cíl navrátit moc zpět tam, kam podle ní patří – do rukou lidu. Liberální demokraté chtěli vidět spravedlivý a přímý politický systém, ve kterém by byla moc rozdělena mezi všechny čtyři národy Spojeného království (Liberální demokraté 2010: 86 – 87).

Liberálně-demokratická strana slibovala učinit politiku spravedlivější a přála si, aby britští občané věděli, že šance na změnu v jejich sousedství nebo zemi jako takové je v jejich rukou. Strana chtěla politické dění ve Spojeném království změnit poměrně radikální cestou, a proto měla v plánu zavést nový více proporční volební systém pro

poslance parlamentu. Tento systém měl voličů umožnit vybrat si mezi kandidáty stejně jako mezi politickými stranami. Tímto systémem mělo také dojít ke snížení počtu poslanců o 150 křesel. Dalšími kroky, které strana chtěla v této reformě učinit, bylo snížit věkovou hranici voličů na šestnáct let, zavést pevně dané volební období, aby premiér neměl možnost posouvat termín voleb podle svých potřeb a zájmů. Dalším krokem, který měla strana v plánu, bylo nahradit sněmovnu lordů tělesem, do kterého by se volilo stejně jako do dolní sněmovny parlamentu. Posledním bodem, který plánovala strana realizovat, bylo zavedení psané ústavy. Schválení ústavy mělo proběhnout v referendu (Liberální demokraté 2010: 87 – 88).

Kromě návratu spravedlnosti do britské politiky si Liberálně-demokratická strana kladla za cíl vyčistit ji od korupce. Strana se ve svém manifestu profilovala jako jediná strana, která je schopná změnit stávající systém, na kterém se podepsala vláda Labouristické a Konzervativní strany. Liberální demokraté měli v plánu dělat věci jinak. Strana chtěla umožnit lidem odvolat zkorumpované poslance z funkce, kteří porušili pravidla, změnit předpisy na financování stran, aby se zabránilo vlivu velkých donorů a navýšit pravomoci Velšského národního shromáždění a také Skotského parlamentu (Liberální demokraté 2010: 87 – 89).

3.1.5 Dopady volebního programu

Liberálně-demokratická strana se ve svém volebním programu zaměřila na čtyři hlavní priority, které se týkaly především sociálně slabších občanů, studentů a lidí, které trápí nezaměstnanost. Tyto čtyři priority se týkaly problémů, na které celá strana nahlížela jako na zásadní témata, která by byla základem pro jakoukoliv debatu, a proto byla umístěna přímo na titulní stranu manifestu Liberálně-

demokratické strany (Anstead 2013).

Manifest Liberálně-demokratické strany byl postaven na využití mínění veřejnosti o událostech v Iráku, poplatcích za vysokoškolské studium a bankovních excesech namísto toho, aby vznik zásadový program strany. Strana byla kritizována za populistický postoj, který zaujala. Nicméně tento postoj oslovil širší veřejnost a vynesl Liberálně-demokratické straně ve volbách cenné hlasy voličů (Daisley 2015).

Přestože se nejednalo o jeden ze čtyř hlavních bodů manifestu, slibovala strana zrušení poplatků za studium na vysokých školách. Ve svém manifestu propagovala strana možnost studia pro každého bez ohledu na finanční situaci. Liberální demokraté kladli na tento bod velký důraz a podle toho vypadala i jejich kampaň. Strana investovala do univerzitních měst jako je Cambridge nebo Norwich. Čtyři sta kandidátů strany podepsalo žádost Národního svazu studentů (NUS)² proti zvyšování školného na vysokých školách. Toto jednání se zdálo být efektivní, neboť přineslo straně značnou podporu studentů. Mezi ostatními stranami byli Liberální demokraté nejpopulárnější volbou mezi studenty a obdrželi 45% jejich hlasů, v porovnání s Labouristy, kteří získali 24% hlasů a Konzervativci s 21% hlasů (Anstead 2013).

Volební programy stran hrají na poli britské politiky významnou roli, ovšem není možné na ně nahlížet jako na neměnný prvek britského politického systému. Evoluce volebních programů jde ruku v ruce s tím, jak se mění struktura politických stran a jejich vztah s širší společností. Ještě v polovině 20. století bývaly manifesty krátké dokumenty čítající jen několik stran. S nástupem sociálně demokratických stran, které požadovaly široké politické změny, se začaly volební programy měnit do své

² National Union of Students

současné podoby, tedy do rozsáhlých brožur (Anstead 2013).

V dnešní době jen velmi málo voličů čte volební programy stran, které mnohdy překračují hranici sto stran. O prioritách a cílech strany se tak voliči dozvídají víceméně zprostředkovaně z proslovů předsedů politických stran či z médií. Určité aspekty manifestů tak mohou být mnohem více medializované, přestože v samotném volebním programu nehrají až tak významnou roli. Právě tak tomu bylo i u volebního programu Liberálně-demokratické strany. Nick Clegg se ve svých projevech soustředil především na problémy týkající se vyššího vzdělání, přičemž nevěnoval tolik pozornosti například hospodářství, které v manifestu představuje první ze čtyř hlavních priorit strany (Anstead 2013).

Důraz kladený na zlepšení podmínek ve školství, zrušení poplatků za studium na univerzitách a volební kampaň probíhající ve větších univerzitních městech zajistila straně popularitu mezi studenty. Také závazky strany vůči lepší budoucnosti dětí, pro které strana slibovala lepší vzdělání již od základních škol a následné vytvoření tisíce nových pracovních míst, měla vliv na voličské preference mladých lidí, přičemž se často jednalo o prvovoliče. Na prvovoliče apeloval hlavně předseda strany Nick Clegg, který je vyzýval k aktivní účasti u voleb. Pro britské nedělní noviny *The Observer* předseda Liberálních demokratů řekl: „Říkám mladým lidem, že toto je jejich šance, jak něco změnit. Je to vzkaz naděje, ale také naléhavosti. Mohou skutečně ovlivnit tuto volební kampaň, ale aby se tak stalo, musí se zaregistrovat“ (Helm – Asthana 2010).

Podle analýzy výsledků voleb, kterou provedli Cracnell, McGuinness a Rhodes (2011), klesala podpora Liberálně-demokratické strany s přibývajícím věkem voličů, přičemž

nejvíce stranu volili lidé právě ve věkové kategorii 18 – 24 let.

Po detailnějším rozebrání čtyř hlavních bodů manifestu můžeme říci, že Liberálně-demokratická strana se zaměřila na obecné problémy, se kterými se britská společnost potýká. Celý manifest je propojen slovem spravedlivost, které Liberální demokraté využili ve všech jeho částech. Bod věnující se spravedlivé šanci pro každé dítě je zacílen na sociálně slabé rodiny, které si často nemohou dovolit zajistit svým dětem adekvátní vzdělání. Spravedlivou budoucnost slibovala strana zajištěním genderové rovnosti v zaměstnání, vědecké činnosti i politice. Podle povolebních studií a průzkumů Liberálně-demokratickou stranu také častěji volily ženy než muži. Voliče ze severozápadních oblastí země měl zaujmout bod o vytvoření nových pracovních míst, jenž se zaměřoval na transformaci upadajícího loďařského průmyslu, který kdysi v těchto krajích dominoval. Liberálně-demokratická strana ve svém manifestu představila vysoké cíle a profilovala se do role protestní politické strany, která britské společnosti přinese změnu. Na to voliči zklamání vládami Labouristické a Konzervativní strany velmi dobře slyšeli.

3.2 Předvolební kampaň

Předvolební turné předsedů stran začalo ve volebních obvodech s malým rozdílem hlasů pro jednotlivé politické strany. Tehdejší premiér Gordon Brown začal předvolební turné Labouristické strany v Kentu, zatímco David Cameron za Konzervativní stranu navštívil nemocnici v Birminghamu a potom pokračoval do Leedsu. Nick Clegg, předseda Liberálně-demokratické strany, začal svou předvolební kampaň ve Watfordu. Tato snaha byla ovšem zbytečná, neboť po sečtení hlasů se ukázalo, že ani jedna strana nezvládla vyhrát ve volebním obvodu, který navštívil její

předseda v první den volební kampaně (Kavanagh – Cowley 2010: 158).

Na konci prvního týdne kampaně se většina politických komentátorů shodla, že nejlépe si vedla Konzervativní strana, ačkoliv průzkumy veřejného mínění společnosti YouGov umístily Liberálně-demokratickou stranu na první místo (Kavanagh – Cowley 2010: 161).

Předvolební kampaň k parlamentním volbám v roce 2010 se zaměřovala hlavně na osobnosti předsedů jednotlivých politických stran a jejich vystupování v důsledku narůstajícího vlivu fenoménu personalizace politiky.

3.2.1 Personalizace voleb

Současné demokratické systémy prochází zásadní změnou bez toho, aby se změnily jejich formální institucionální struktury. Personalizace voleb a politiky obecně je trendem, který sdílí všechny liberální demokracie ve světě. V dnešní době je běžné, že se vládě říká podle jejího předsedy spíše než podle politické strany, která je právě u moci. Personalizace je pojem, který je spojen s narůstajícím vlivem a důležitostí, jakou vůdčí politické osobnosti³ hrají v demokratických společnostech. Studie volebních kampaní pravidelně zjišťují, že předsedové politických stran získávají stále větší zájem ze strany voličů. Předsedové politických stran se sami za sebe stali velmi důležitými pro volební období, neboť jsou ztělesněním volebního programu politické strany, ke které přísluší. Voliči především v parlamentních systémech se ve svých preferencích mnohem více zaměřují na samotné osobnosti kandidátů (McAllister

³ Prezidenti v prezidentských režimech, premiéři v parlamentních režimech.

2005: 1 – 4).

Většina změn, které byly zpozorovány v souvislosti s měnícím se postavením a důležitostí vůdčích politických představitelů, má své kořeny v nárůstu vlivu elektronických médií, a to především televize v letech 50. a 60. letech 20. století ve Spojených státech amerických. Co se Velké Británie týče, první volby, které byly systematicky zprostředkovány televizním vysíláním, byly parlamentní volby v roce 1964 (McAllister 2005: 4 – 6).

Výrazný podíl na narůstajícím vlivu vůdčích politických představitelů měly televizní debaty. První televizní debata se konala v USA v kampani k prezidentským volbám v roce 1960 mezi Johnem F. Kennedym a Richardem Nixonem. V následujících dvaceti letech se koncept televizních debat rozšířil i do etablovaných parlamentních demokracií. V polovině 90. let 20. století nebyla televizní debata součástí volební kampaně v pouze čtyřech demokratických režimech z čtyřiceti pěti zkoumaných. Specifickou roli hrálo Spojené království, které jako prakticky jediné myšlenku televizní debaty radikálně odmítlo (McAllister 2005: 6).

Soustředění se televize na osobnosti politických představitelů má své opodstatnění. Televizní vysílání podává voličům informace skrze vizuální zobrazení a tudíž je pro televizní stanice mnohem jednodušší šířit informace skrze známou tvář a osobnost než přes abstraktní dokument nebo instituci. Na druhé straně je pro voliče lehčí vytvořit si vztah k jednotlivým politikům, které vidí v televizi a pochopit cíle, které zastávají (McAllister 2005: 6 – 7).

Mimo televize samotné hrají politické strany samotné v procesu personalizace voleb

jednu z klíčových rolí. Pro politické strany je jednodušší nabídnout voličům svá politická stanoviska prostřednictvím známé osobnosti, která může propagovat politiku strany mnohem efektivněji než pouhé vydání tiskové zprávy nebo manifesty (McAllister 2005: 7).

Během kampaně k parlamentním volbám ve Velké Británii v roce 2010 došlo k radikální změně oproti předchozím volbám. Zařazení televizních debat do kampaně bylo nejvýraznějším prvkem těchto voleb a jasným znamením, že fenomén personalizace voleb se naplno projevil i ve Spojeném království. Televizní debaty významně změnily dynamiku volební kampaně a zastínily ostatní nástroje kampaně do takové míry, že se britským parlamentním volbám v roce 2010 začalo říkat „*the X-Factor election*”⁴ (viz **příloha č. 5**). Následující část kapitoly televizní debaty detailně rozebere a zaměří se především na vystupování předsedy Liberálně-demokratické strany Nicka Clegga, které mělo pozitivní vliv na voličské preference.

3.2.2 Televizní debaty

Televizní debaty umožňují veřejnosti se co nejvíce přiblížit procesu výběru kandidátů na post premiéra. Iluze intimity, kterou poskytuje televizní vysílání, přivádí nejvýznamnější politiky země do obývacích pokojů běžných voličů, kteří by jinak neměli prakticky žádnou možnost se setkat s osobnostmi, které by mohli vést jejich vládu. Běžní voliči jsou lidé, jejichž životy budou ovlivněny tím, kdo vyhraje volby. Je tedy opodstatněné, aby potenciální premiéři vystoupili před těmi, kterým po volbách budou vládnout (White 2015: 3).

⁴ X-Factor je britská televizní show, která hledá nové talenty showbusinessu a je ve Spojeném království velmi populární.

Očekávání potenciálního rozhodujícího dopadu, jaký měla mít digitální a sociální média na výsledky britských parlamentních voleb v roce 2010, byla velmi vysoká. Původně se předpokládalo, že se tyto volby zapíší do historie jako takzvané „internetové volby“ po vzoru prezidentských voleb ve Spojených státech amerických v roce 2008. Nicméně využití sociálních sítí a internetu obecně nebylo nakonec v parlamentních volbách v roce 2010 tím nejzásadnějším prvkem. Klíčovou roli ve volební kampani sehrálo televizní vysílání ve formě televizních debat s představiteli třech hlavních politických stran Spojeného království. Televizní debaty se, ač naprostá novinka v prostředí britské politiky, staly symbolem parlamentních voleb, které proběhly v roce 2010 (Baines – Harris 2011: 652).

O zařazení debat jako součásti volební kampaně se jednalo v průběhu roku 2009. Jedním z důvodů pro zavedení televizních debat byly komplikace, které již delší dobu doprovázejí parlamentní volby ve Spojeném království. Jedním z problémů byla nízká volební účast a celková odtažitost veřejnosti k politickému dění. Jak ve svém článku uvádí autoři Scullion, Jackson a Molesworth (2013: 227- 229), debaty předsedů stran mohou být vnímány jako pokus řešit tyto problémy. Například rozvržení všech tří debat do hlavního vysílacího času a použití formátu, na který jsou diváci zvyklí, nabídlo veřejnosti příležitost, jak se přiblížit k vrcholné britské politice. Televizní debaty tak představují prostředek proti odtažitosti veřejnosti k politice. Televizní debaty představovaly pro voliče, kteří je sledovali, určitou formu povolení k tomu, aby mohli mluvit o politice. Po zhlédnutí debaty měli voliči pocit, že disponují dostatečným přehledem, aby se mohli do diskuze ohledně nadcházejících voleb zapojit (Scullion – Jackson - Molesworth 2013: 228 – 233).

Dne 2. října 2009 informovala britská veřejnosprávní rozhlasová a televizní

společnost BBC o podání žádosti společně s vysílacími stanicemi ITV a Sky, aby mohly hostit tři naživo vysílané televizní debaty předsedů tří hlavních politických stran Spojeného království. Televize Sky vyzvala předsedy, aby se debat zúčastnili. Předseda Konzervativní strany David Cameron a předseda Liberálně-demokratické strany Nick Clegg ihned souhlasili s participací na debatách. Předseda Labouristické strany Gordon Brown se svou účastí souhlasil o den později prostřednictvím prohlášení zveřejněného na internetových stránkách strany. Dne 21. prosince 2009 podaly televizní stanice zprávu o tom, že dosáhly celkové shody na pořádání tří televizních debat (White 2015: 4 – 5).

Základem dohody pro odvysílání televizních debat bylo uskutečnění tří naživo vysílaných vystoupení, pokaždé pod záštitou jedné ze stanic. Každá stanice měla být zodpovědná za program debaty, přičemž každá debata měla trvat v rozmezí 85 – 90 minut v hlavním vysílacím čase. V průběhu debat byla vyloučena jakákoliv reklama a formát debaty měl být stejný pro všechny stanice. Zhruba polovina každé debaty měla být na určité téma. Témata byla mezi stanice rozdělena losováním. První debata vysílána stanicí ITV se měla věnovat domácí politice, která zahrnovala zdravotní péči (NHS⁵), školství, imigraci, zákony, ústavu a reformu politického systému Velké Británie. Druhá debata, kterou měla zprostředkovat stanice Sky, se měla zabývat tématem zahraniční politiky, zejména o situaci v Afghánistánu a Iráku, mezinárodním terorismu či klimatických změnách. Poslední debata pod záštitou stanice BBC měla probíhat o hospodářství země. Tato debata se měla soustředit zejména na financování veřejného sektoru, daně, bankovníctví, důchody a zaměstnanost (White 2015: 12 – 17).

⁵ Systém státní zdravotní péče ve Spojeném království, který je hrazen z daní.

3.2.2.1 První debata

První televizní debata byla vysílána televizní stanicí ITV1 15. dubna 2010. Debata se konala na severozápadě Anglie, v Manchesteru. Debatu moderoval Alaistar Stewart. První debatu sledovalo 9,7 miliónů diváků. Po krátkém představení následovala stručná vyjádření od všech tří předsedů. Jako první se představil předseda Liberálně-demokratické strany Nick Clegg. Ve své úvodní řeči sdělil publiku i divákům u televizních obrazovek po celém Spojeném království, že existuje alternativa ke dvěma starým politickým stranám (Konzervativní strana a Labouristická strana) a že je možné dělat věci jinak. Svou stranu představil jako alternativu, která může vytvořit spravedlivou společnost a zemi se spravedlivým daňovým systémem, lepším školstvím a ekonomikou, kterou neovládají nenasytní bankéři. Jako druhý se představil předseda Labouristické strany Gordon Brown, který hned ze začátku zdůraznil, že Spojené království právě prochází největší ekonomickou krizí v historii a že je pomalu, ale jistě na cestě z recese. Gordon Brown nabídl voličům silnou ekonomiku, pokud budou volit jeho stranu. Poslední, kdo se manchesterskému publiku představil, byl předseda Konzervativní strany David Cameron. Ten ve své úvodní řeči zdůraznil přínos televizních debat a naději, že by mohly navrátit důvěru britské společnosti v politiky. David Cameron se omluvil za jednání politiků ve skandálu s parlamentními výdaji v roce 2009 a slíbil, že při zvolení jeho strany dojde ke změně k lepší Británii (BBC 2010d).

Vystupování předsedy Liberálně-demokratické strany Nicka Clegga v průběhu první debaty bylo největším překvapením a zároveň i nejvýraznějším prvkem debaty. Clegg oslovoval dotazující se členy publika křestním jménem a používal jednoduchou a jasnou řeč bez žargonu. Další předností předsedy Liberálních demokratů v první debatě byla jeho vnímavost a především schopnost argumentovat a mít návrh v diskuzích se svými oponenty. Naopak Gordon Brown používal příliš mnoho statistik,

jeho nacvičené vtipy příliš nefungovaly a nedokázal získat sympatie publika. Největším přešlapem Gordona Browna byla poměrně často používaná fráze: „Souhlasím s Nickem.“ David Cameron působil od začátku velmi nervózně a jeho vystupování nebylo tak sebejisté, jako se očekávalo. Na základě těchto skutečností byl Nick Clegg vnímán jako "vítěz" první televizní debaty (Kavanagh – Cowley 2010: 164 – 165; Smith – Spotswood 2013: 185).

3.2.2.2 Druhá debata

Druhou televizní debatu zprostředkovala televizní stanice Sky News dne 22. dubna 2010. Konala v Bristolu a moderoval ji Adam Boulton. Tuto debatu na televizních obrazovkách sledovalo 4,2 miliónu diváků, nejméně ze všech tří debat (Baines – Harris 2011: 653).

Velkou diskuzi mezi předsedy stran vyvolala role Spojeného království v Evropě. Zatímco Nick Clegg byl zastáncem aktivní spolupráce s Evropskou unií, David Cameron se vyjádřil proti setrvání Velké Británie v EU. Gordon Brown argumentoval proti oběma svým oponentům s prohlášením, že rozhodnutí Nicka Clegga by učinilo Británii slabou, zatímco rozhodnutí Davida Camerona by zanechalo Británii izolovanou od celé Evropy. Ve druhé debatě se Gordon Brown snažil napravit svůj výkon z první debaty, nicméně ani tak publikum nijak výrazně nezaujal. Průzkumy veřejného mínění podaly rozporuplné výsledky ohledně vítěze druhé debaty. Vystupování Davida Camerona se zlepšilo a předseda Konzervativní strany se svým výkonem dokázal se vyrovnat Nicku Cleggovi (BBC 2010b).

3.2.2.3 Třetí debata

Poslední debata byla vysílána televizní stanicí BBC1 dne 29. dubna 2010. Moderátorem byl David Dimbleby a konala se v Birminghamu. Třetí debatu sledovalo v přímém přenosu 8,6 miliónů diváků. Vítězem se stal David Cameron, který se dokázal vypořádat s provokacemi Gordona Browna, které na něj byly mířeny. Cameron se nenechal chováním tehdejšího premiéra vyvést z míry a podal přesvědčivý a povzbudivý výkon. Druhý v průzkumech veřejného mínění skončil předseda Liberálně-demokratické strany Nick Clegg. Ten měl poprvé problém sžít se s prostředím a snažil se vykrotit z otázky na imigrační politiku jeho strany. Nick Clegg také musel čelit dvojitému tlaku ze strany Gordona Browna i Davida Camerona (Baines – Harris 2011: 653; Wintour – Curtis 2010).

Předseda Labouristické strany Gordon Brown se na poslední chvíli snažil zachránit situaci agresivním tónem i jednáním ke svým dvěma oponentům. Vzhledem k tématu poslední debaty se Brown snažil situovat do role zachránce ekonomické krize v roce 2008. To se mu ovšem nepovedlo, neboť v průzkumech veřejného mínění skončil potřetí na posledním místě. Svou roli zde sehrála i takzvaná aféra „*bigotgate*“, které se bude věnovat čtvrtá kapitola této bakalářské práce a ke které došlo den před třetí debatou (Baines – Harris 2011: 654).

3.2.2.4 Dopady televizních debat

Volební kampaň k britským parlamentním volbám konaným v roce 2010 byla jednou z nejvíce soutěživých v posledních dekáдах. Televizní debaty měly na celou kampaň velký vliv, ovlivnily i preference voličů a dominovaly celé kampani. V průzkumech veřejného mínění společnosti PRWeek 39% respondentů odpovědělo kladně na

otázku, zda by debaty ovlivnily jejich rozhodnutí koho volit. Průzkum společnosti Marketing Week po volbách zjistil, že televizní debaty ovlivnily hlasování více než 30% respondentů. Průzkum provedený společností Greenberg Quinlan Rosner Research ukázal, že 69% respondentů vnímalo zařazení televizních debat jako pozitivní krok (Scullion – Jackson – Molesworth 2013: 227).

Předseda Konzervativní strany David Cameron vstoupil do volební kampaně s tvrzením, že právě on a jeho strana představují kýženou změnu na poli britské politiky. Nicméně po první debatě, kterou vlivem nervozity nezvládnul podle očekávání, se pozornost dostala jeho oponentovi předsedovi Liberálně-demokratické strany Nicku Cleggovi. Jeho vystupování v první debatě bylo vnímáno velmi pozitivně a vrhlo jeho osobu i stranu do středu pozornosti široké veřejnosti. Participace Nicka Clegga dodala jeho straně potřebné povzbuzení. Podle průzkumu od Ipsos MORI před první debatou 53% respondentů očekávalo nejlepší výkon od Davida Camerona, 20% od Gordona Browna a pouze 12% od Nicka Clegga. Průzkum po první debatě ukázal ale naprosto opačné rozdíly. Respondenti se shodli, že Nick Clegg byl jasným vítězem debaty s 61%, za ním David Cameron s 21% a na posledním místě Gordon Brown, který získal pouze 17% hlasů všech respondentů (Cutts 2012: 111 – 112; Wring – Ward 2010: 802 – 805).

Pozice Nicka Clegga před první televizní debatou nebyla vůbec jednoduchá. Jako předsedovi třetí strany a tudíž osobě s jen malou šancí stát se premiérem, mu nebyla věnována taková pozornost médií ani veřejnosti. Díky televizním debatám se poprvé v historii Spojeného království dostalo předsedovi třetí strany stejných možností jako jeho oponentům ze dvou předních politických stran. Televizní debaty hrály ve prospěch Nicka Clegga, který těžil ze své neokoukanosti a odlišnosti od Gordona Browna i Davida Camerona (Smith – French 2011: 723 – 724). Po první úspěšné

debatě získávala Liberálně-demokratická strana navíc cenná procenta v průzkumech veřejného mínění a v rozmezí čtyř dnů po odvysílání první debaty se navýšila podpora voličů straně o 50%. Během 24 hodin od skončení první debaty vydala Liberálně-demokratická strana prohlášení o obdržení 120 000 liber v malých darech. V pondělí 19. dubna si na sociální síti Facebook přidalo více než 100 000 uživatelů do oblíbených stránek skupinu věnovanou podpoře Liberálním demokratů, tedy více než kolik měla členská základna strany. Média a hlavně bulvární plátky vyzdvihovali Cleggovo vystupování až do té míry, že jeho nečekaná popularita začala být označována termínem „Cleggmanie“. Jedno devadesáti minutové vystoupení v televizi změnilo oblíbenost politických stran více než jakákoliv jiná událost volební kampaně (Kavanagh – Cowley 2010: 165 – 166).

4 PŘÍČINY ÚSPĚCHU S TĚŽIŠTĚM MIMO LIBERÁLNĚ-DEMOKRATICKOU STRANU

Liberální demokraté se relativně úspěšně vypořádali se změnami, kterými strana prošla v letech 2005 až 2010 a dokázali přetvořit image strany, aby zaujala širší veřejnost. Ovšem nebylo to zdaleka to jediné, co zapříčinilo úspěch strany ve volbách. Úspěch strany měl své příčiny i mimo samotnou stranu.

Politické dění ve Velké Británii před volbami v roce 2010 se točilo kolem nespokojenosti britských občanů s tehdejší vládou, nejistým vztahem Spojeného království s Evropskou unií a nově také kolem skandálu týkajícího se parlamentních výdajů. Za příčinu úspěchu Liberálně-demokratické strany v roce 2010 můžeme považovat neúspěch Labouristické strany. Tehdejší vládnoucí strana se nacházela v nesnadné situaci, neboť se potýkala s nedostatkem podpory občanů a neoblíbeností svého předsedy Gordona Browna. Poslední roky, které strana strávila u moci, také byly poznamenány skandálem se zneužíváním parlamentních výdajů poslanci.

Další příčinou, kterou můžeme považovat za důvod úspěchu Liberálních demokratů, jsou média. Média a průzkumy veřejného mínění hrají v období voleb ve Spojeném království specifickou roli. Mají poměrně velkou moc, jak ovlivnit preference voličů a utvářet jejich názor na jednotlivé politické strany, a to jak pozitivně, tak negativně. Důkazem toho je reakce tisku na úspěch Nicka Clegga v televizních debatách, ale také podpora, kterou strana získala na sociálních sítích.

4.1 Neúspěch Labouristické strany

4.1.1 Labouristická strana v období 2005 – 2010

Stejně jako je nutné hledat příčiny úspěchu Liberálně-demokratické strany ve volbách v roce 2010 uvnitř strany, musíme pro důvody neúspěchu Labouristů rozebrat dění uvnitř strany v několika letech před volbami. Většina akademiků, kteří se zabývali neúspěchem Labouristické strany ve volbách, se zaměřila na voliče, kteří stranu opustili v období od drtivého vítězství strany v roce 1997. V parlamentních volbách, které se konaly v roce 1997, získala strana 13,5 miliónů hlasů. Z následujících voleb v roce 2001 sice vyšla též vítězně, nicméně počet hlasů klesl na 10,7 miliónů. Tento, pro stranu nepříjemný, trend pokračoval i v dalších volbách v roce 2005, ve kterých strana získala 9,5 miliónů hlasů. V posledních parlamentních volbách, kterým se tato práce věnuje, získali Labouristé pouze 8,6 miliónů hlasů, což znamená, že v průběhu 13 let ztratila téměř pět miliónů voličů (Johnston – Pattie 2011: 283).

Část akademiků věří, že Labouristická strana ztratila podporu své voličské základny – pracující třídy, která měla pocit, že se strana příliš zaměřila na podnikání a začala ignorovat potřeby obyčejných těžce pracujících rodin. Tento argument byl opodstatněn situací v roce 2007, když začala recese a rozšířila se nespokojenost s vládou, která začala finančně zachraňovat banky. Ty ovšem přesto vyplácely svým zaměstnancům na vysokých postech velké prémie. Toto rozhodnutí vlády bylo na úkor škrtů ve veřejném sektoru a snížení sociálních dávek. Proti tomuto přesvědčení stojí akademici, kteří tvrdí, že Labouristická strana ztratila podporu v ambiciózní střední třídě, která po odstupu Tonyho Blaira začala být nespokojená s výkonem Labouristické strany. Příkladem je ztráta voličů v parlamentních volbách v roce 2005

ve prospěch Liberálně-demokratické strany, která byla proti válce v Iráku a zvýšení poplatků za studium na britských univerzitách (Johnston – Pattie 2011: 283).

Odstoupení Tonyho Blaira z funkce předsedy Labouristické strany bylo nejvýznamnější událostí pro Labouristickou stranu v roce 2007. Novým předsedou se stal Gordon Brown. Kontrast mezi Blairem a Brownem byl obrovský. Neklidné a nepřesvědčivé vystupování Gordona Browna se dalo jen těžko porovnávat s charismatickým vedením Tonyho Blaira, které odstartovalo éru Labouristické strany jako *New Labour*⁶ (Baines – Harris 2011: 652 – 653).

Voliči začali stále více pochybovat o schopnostech vlády a to se velmi negativně projevilo na popularitě strany. Oblastí, kde jsou schopnosti vlády klíčové pro volební úspěch, je hospodářství a schopnost strany ho zvládnout. Podle průzkumu veřejného mínění společnosti YouGov si 45% respondentů v období voleb v roce 2005 myslelo, že Labouristická strana zvládala ekonomiku Spojeného království lépe než Konzervativní strana. Ovšem po situaci v roce 2007, při které došlo poprvé za dobu vlády Labouristů k nárůstu nezaměstnanosti, se názory veřejnosti otočili. V září roku 2008, těsně před vypuknutím celosvětové ekonomické krize, pouhých 20% respondentů věřilo, že Labouristická strana zvládala ekonomiku lépe než Konzervativci (Curtice 2010a: 6 – 8).

Na negativním pohledu veřejnosti a ztrátě důvěry vůči Labouristické straně před volbami v roce 2010 mělo velký podíl odhalení takzvaného skandálu s parlamentními výdaji. Skandál se objevil v květnu roku 2009 po tom, co britský deník *Daily Telegraph* začal zveřejňovat do té doby tajné informace o finančních příspěvcích a prohlášení o

⁶ Vytvoření nové image a transformace strategie strany pod vedením Tonyho Blaira.

výdajích poslanců. V době hospodářské recese a opatření omezujících život běžných občanů, tento skandál rozružil britské voliče (Eggers – Fisher 2011: 1).

Skandál s parlamentními výdaji byl o to více závažný, že byl odhalen rok před konáním parlamentních voleb. Žádná z největších politických stran Spojeného království se nevyhnula spojitosti se skandálem a předsedové stran museli veřejně potrestat své poslance, aby voličům ukázali, že celou záležitost berou vážně (Eggers – Fisher 2011: 6). Průzkum veřejného mínění společnosti Populus ukázal, že po odhalení spojitosti Labouristické a Konzervativní strany se skandálem ztratily obě strany po čtyřech procentech v oblíbenosti u voličů, zatímco Liberálně-demokratická strana, která se skandálem v té době ještě spojena nebyla, získala 4% navíc. K tomu 86% respondentů mělo za to, že všechny strany zneužívají finanční příspěvky (The Economist 2009). V průzkumu veřejného mínění společnosti Ipsos MORI pro BBC se 62% respondentů domnívalo, že poslanci dávají přednost vlastním zájmům před zájmem svých stran, volebního obvodu nebo země. V roce 2006 tento názor sdílelo pouze 45% respondentů (Clark 2009).

Nejhůře ze skandálu vyšla Labouristická strana, jejíž popularity výrazně klesla i kvůli faktu, že nejhorší prohřešek měl na svědomí její poslanec. Na konci května 2009 ukázal průzkum oblíbenosti politických stran společnosti Ipsos MORI, že nejlépe si stála Konzervativní strana se 40% hlasů. Labouristická strana získala pouze 18% hlasů, tedy stejně jako Liberálně-demokratická strana. Pro Labouristickou stranu to znamenalo nejhorší výsledek v historii, na který měl vliv právě skandál s parlamentními výdaji (Clark 2009).

S blížícími se volbami se strany v artikulaci svých zájmů a cílů mnohem více zaměřily

na reformu systému parlamentních výdajů a snažily se očistit svá jména. Průzkum veřejného mínění společnosti YouGov dva měsíce před volbami odhalil, že 38% respondentů by radši volilo kandidáta jiné strany, pokud by kandidát strany, pro kterou se rozhodli volit, měl jakoukoliv spojitost se skandálem s parlamentními výdaji (Eggers – Fisher 2011: 6 – 7).

Průzkum společnosti British Election Study porovnal předvolební voličské preference se samotnými hlasy ve volbách. Vyšlo najevo, že z respondentů, kteří byli před volbami pevně rozhodnutí volit Labouristickou stranu, jen 80% tak učinilo. Většina z 20% těch, kteří se během volební kampaně rozhodli změnit své voličské preference, se rozhodla volit Liberálně-demokratickou stranu. Průzkum porovnal výsledky voleb z roku 2005 s těmi z roku 2010 a vyšlo najevo, že Labouristická strana ztratila podporu 41% voličů, kteří ji volili ve volbách v roce 2005. Oproti tomu Liberálně-demokratická strana ztratila 28% a Konzervativní strana 18% hlasů (Johnston – Pattie 2011: 285 – 287).

4.1.2 Předseda strany Gordon Brown

Gordon Brown nahradil v roce 2007 na postu předsedy Labouristické strany Tonyho Blaira a od začátku to neměl lehké. Ekonomické problémy, kterým Spojené království v té době čelilo, se podepsaly na mínění veřejnosti. Voliči začali pochybovat nejen o schopnostech své vlády, ale také o schopnostech tehdejšího premiéra Gordona Browna. V rozhodování voličů, komu ve volbách udělí svůj hlas, hraje posouzení schopností předsedy strany velkou roli. Především v poslední době, kdy se ve Velké Británii začal projevovat fenomén personalizace politiky, jak již bylo řečeno v předchozí kapitole. Tento fenomén ovšem neovlivňuje voliče pouze pozitivně, jako

tomu bylo u nečekané popularity Nicka Clegga, ale také negativně. Předseda Labouristické strany Gordon Brown je toho příkladem (Curtice 2010a: 5).

Většinu období, ve kterém zastával Gordon Brown funkci premiéra, byla jeho oblíbenost u voličů velmi nízká. V roce 2008 pouze 20% respondentů pro průzkum veřejného mínění společnosti Ipsos MORI uvedlo, že jsou spokojeni s výkonem Browna jako premiéra. Brown se díky tomuto výsledku stal nejméně oblíbeným premiérem v historii průzkumů veřejného mínění. Za tímto nechvalným prvenstvím stojí hned několik důvodů. Za prvé jeho nepřístupné chování, dále jeho neochota se otevřít a nakonec jeho zřejmé obtíže v komunikaci se širší veřejností (Curtice 2010a: 5 – 6).

Patrně nejhůře se na nepopularitě Gordona Browna podepsala takzvaná aféra „*bigotgate*“, někdy přezdívána také „*Duffygate*“. K této aféře došlo 28. dubna 2010, den před druhou televizní debatou, ve které Gordon Brown vystupoval. Aféra se stala ve městě Rochdale, které tehdejší premiér navštívil v rámci předvolební kampaně své strany. Během své návštěvy se setkal s šedesáti pěti letou ženou jménem Gillian Duffy, která měla na srdci připomínky ohledně imigrace a kriminality. Po rozloučení se s paní Duffy usedl předseda Labouristické strany do svého auta a odjel. Zapomněl ovšem na fakt, že má na saku stále připevněn zapnutý mikrofon, prostřednictvím kterého byla slyšet jeho konverzace s asistentem, kterému řekl, že setkání s paní Duffy byla tragédie. Na asistentovu otázku, co paní Gillian Duffy řekla, odpověděl, že všechno a nazval paní Duffy bigotní ženou (BBC 2010e).

Bigotgate aféra měla dohru, neboť média na jakýkoliv skandál čekala a tak se prakticky ihned objevil rozhovor s šokovanou paní Duffy. Gordon Brown se jí sice po

telefonu omluvil a v rozhovoru pro Radio 2 řekl, že se hluboce omlouvá, neboť nebylo jeho úmyslem někoho ranit. Náladovost a nevrlost předsedy Labouristické strany byla dobře známá a opoziční Konzervativní strana si nenechala ujít příležitost a v souvislosti s aférou bigotgate varovala voliče před dalšími pěti lety s Gordonem Brownem v čele vlády (BBC 2010e).

Neschopnost Gordona Browna zaujmou publikum během tří televizních debat, třináct let dlouhá vláda Labouristické strany, která se potýkala ze ztrátou podpory voličů a nakonec i bigotgate aféra se velmi negativně podepsaly na vnímání Labouristické strany širokou veřejností. Gordon Brown svým nepřístupným vystupováním nemohl konkurovat rivalům Davidu Cameronovi ani Nicku Cleggovi. Labouristická strana utrpěla v parlamentních volbách v roce 2010 velmi nepříjemnou porážku a částečnou vinu nesl i tehdejší předseda strany Gordon Brown. Většina voličů, kteří se odklonili od Labouristické strany, se rozhodla volit Liberálně-demokratickou stranu, která za svůj úspěch mohla z části děkovat právě neúspěchu Labouristů.

4.2 Média, sociální sítě a průzkumy veřejného mínění

Roli médií se v této práci okrajově věnovala třetí kapitola v souvislosti s odvysíláním tří televizních debat předsedů Konzervativní, Labouristické a Liberálně-demokratické strany. V této části se zaměříme na reakci médií na úspěch předsedy Liberálních demokratů Nicka Clegga ve studiových přenosech a na sociální sítě, které byly během předvolební kampaně často využívány. Pozornost věnujeme také průzkumům veřejného mínění, které hrají na poli britské politiky významnou roli, ovšem v jejich předpovědích, které se týkaly Liberálně-demokratické strany, se objevily poměrně

velké nesrovnalosti.

V žádném politickém systému se média neomezují na neutrální přenosnou funkci. Média mohou pomoci utvářet a mobilizovat veřejné mínění a je zcela jasné, že mají vlastní agendu, která může omezit postoje politických kandidátů nebo stran. Vliv, jaký mají média na voliče, je nejsilnější především v přenášení informací ohledně politických stran. Politické strany vynakládají obrovské úsilí ve snaze kontrolovat veřejnou debatu během předvolebních kampaní. Ovšem, jak ukázaly parlamentní volby v roce 2010, jsou to právě média, která efektivně ovládají, o čem se v předvolebním období diskutuje (Temple 2013: 149).

Televizní debaty ovládly celou předvolební kampaň a voliči je vnímali jako nejpodstatnější událost kampaně. Tradiční metody komunikace politických stran s voliči selhaly v zaujetí pozornosti široké veřejnosti. Předseda PR společnosti Weber Shandwick Jon McLeod prohlásil, že placená reklama politických stran včetně všech plakátů byla zbytečným vyhozením peněz. Průzkum společnosti PR Week zjistil, že respondenti věnovali mnohem více pozornosti televizním debatám než ostatním formám kampaně a téměř si nevšímalí plakátových či tiskových reklam. Průzkumy veřejného mínění po odvysílání první debaty jasně ukázaly, jak který předseda obstál. V tomto ohledu voliči dalece obešli tradiční interpretační roli tisku. Verdikty tisku den po první debatě tak byly v podstatě zbytečné (Temple 2013: 152 – 153).

Britský tisk se ovšem nehodlal smířit se ztrátou své pozice a obětním beránkem se stal předseda Liberálně-demokratické strany Nick Clegg. Cleggovo vystupování v první debatě a jeho následný nečekaný nárůst popularity mezi voliči poskytl tisku příležitost. Prakticky ihned se rozjela nevybíravá kampaň většiny periodik s cílem

zdiskreditovat předsedu Liberálních demokratů. Hlavními tahouny této negativní kampaně byly *the Sun*, *Telegraph*, *Mail* a *Express*. Článek, který zveřejnil *Daily Mail* 22. dubna s názvem: „*Clegg in Nazi slur on Britain*“, demonstroval strach z narůstající oblíbenosti Nicka Clegga a nástupu „Cleggmánie“. V období několika dnů následovaly další a další články, které se snažily poškodit jméno předsedy Liberálních demokratů. Tato negativní kampaň ale měla protiváhu v deníku *The Guardian*, který se překvapivě rozhodl podpořit Liberálně-demokratickou stranu. (Newman 2010: 13; Temple 2013: 154).

Liberálně-demokratická strana se snažila naplno využít potenciál sociálních sítí. To se jim vyplatilo především v úderu proti negativní kampani konzervativního tisku. Na sociálních sítích Facebook a Twitter začaly vznikat stránky a „*hashtagy*“, které humornou a ironickou formou zmírnily negativní dopad osočujících článků v tradičním tisku. Humorná forma online kampaně také znamenala, že spoustu lidí sdílelo obsah se svými přáteli i mimo bublinu politického aktivismu (Newman 2010: 27).

Nejvíce aktivní byli kandidáti Liberálně-demokratické strany na sociální síti Twitter, kde velmi často obsazovali první místa v kategorii „*top trendings*“, tedy mezi nejvíce populárními zprávami. V anketách oblíbenosti na sociální síti Facebook se téměř ve všech objevil Nick Clegg na prvním místě. Vysvětlení této skutečnosti můžeme najít ve skutečnosti, že právě mladí lidé tvořící nejsilnější voličskou základnu Liberálně-demokratické strany ve volbách v roce 2010, byli na sociálních sítích nejaktivnější (Newman 2010: 27).

Mimo aktivity na Facebooku a Twitteru, která byla na vrcholu v době konání

televizních debat, zaznamenaly na Facebooku také oficiální fanouškovské stránky Nicka Clegga a Liberálně-demokratické strany významný nárůst v počtu členů ihned po odvysílání první debaty. Jejich počet se do 5. května ještě pětkrát znásobil (Newman 2010: 38).

Průzkumy veřejného mínění si vedly velmi dobře v předpovídání výsledků Labouristické a Konzervativní strany v parlamentních volbách v roce 2010. Průzkum společnosti Populus v deníku *The Times* odhadl naprosto přesný výsledek Konzervativní strany a předpovědi ostatních společností se lišily v rozmezí dvou procent, což bylo v přijatelném rozpětí chybných výsledků. Předpovědi a výsledky se u Labouristické strany lišily poněkud více než u Konzervativní strany, stále ale byly v rozmezí 2%. V porovnání s tím byly chyby v předpovědích výsledků Liberálně-demokratické strany mnohem větší, v průměru těsně pod 4% (viz **příloha č. 6**) (Whiteley a spol. 2010: 687 – 688).

Fakt, že větší chyby se objevily jen u předpovědí výsledků Liberálních demokratů, odkazuje na významnou změnu ve voličských úmyslech. Vysvětlení můžeme hledat v situaci, ve které by se většina lidí, kteří byli rozhodnuti volit Liberálně-demokratickou stranou, nakonec k volbám nedostavili. Toto vysvětlení je opodstatněné z pohledu věkového profilu voličů strany. Liberálně-demokratická strana byla nejoblíbenější stranou mezi voliči ve věku 18 – 25 let (viz **příloha č. 7**). Také následující věková skupina lidí ve věku 26 – 35 let preferovala Liberálně-demokratickou stranu na úkor Konzervativní a Labouristické strany. Nesrovnalost mezi úmyslem voličů dát svůj hlas Liberálním demokratům a reálnými výsledkem strany ve volbách leží v selhání mladých přívrženců strany dostavit se k volbám. Celých 49% stoupenců strany se nakonec k volbám nedostavilo, a proto Liberálně-

demokratická strana získala ve volbách mnohem méně hlasů, než se z výsledků průzkumů veřejného mínění očekávalo (Whiteley a spol. 2010: 688 – 689).

ZÁVĚR

Britské parlamentní volby, které se konaly v roce 2010, byly výjimečné a staly se předmětem mnoha studií. Poprvé od roku 1974 nezískala žádná z politických stran naprostou většinu a teprve po druhé v historii Spojeného království vznikla koaliční vláda. Tu vytvořila vítězná Konzervativní strana společně s Liberálně-demokratickou stranou, která ve volbách skončila na třetím místě. Příčiny úspěchu Liberálních demokratů, kteří se poprvé od vzniku strany v 80. letech 20. století dostaly do vlády, byly hlavním tématem této bakalářské práce. Cílem této práce bylo zjistit, jaké příčiny vedly k úspěchu Liberálních demokratů.

Po shrnutí výsledků voleb v první kapitole jsme zjistili, že pro Liberálně-demokratickou stranu volby v roce 2010 znamenaly zvýšení počtu voličů, ale ztrátu pěti mandátů oproti předchozím parlamentním volbám z roku 2005. Největším úspěchem strany se stala tak skutečnost, že se díky koalici s Konzervativní stranou dostala do vlády.

Příčiny úspěchu Liberálně demokratické strany jsme v této práci rozdělili do dvou kategorií. Do té první patřily příčiny, o které se strana zasadila sama. Jako první příčinu jsme rozebrali přerod, kterým strana prošla v několika letech před volbami. V čele Liberálně demokratické strany se od roku 2006 vystřídali tři předsedové a především ten poslední, současný předseda Nick Clegg, hrál v procesu transformace strany výraznou roli. Clegg jako poměrně neznámý poslanec patřil do skupiny takzvaných modernistů ve straně a tato nová krev se výrazně podílela na poměrně úspěšné změně priorit a strategie strany. Nick Clegg začal Liberální demokraty představovat jako stranu změny, která je jiná než staré politické strany jako je tomu

v případě Labouristické a Konzervativní strany. Tento přístup byl důležitý pro dokončení procesu transformace a projevil se i v manifestu k parlamentním volbám v roce 2010. Samotný manifest jsme detailně rozebrali jako druhou příčinu úspěchu strany ve volbách. Manifestem strana pokračovala ve vyobrazování Liberálních demokratů jako protestní politické strany. Strana se v manifestu zaměřila na čtyři hlavní témata – spravedlivé daně, spravedlivou budoucnost, spravedlivou šanci a spravedlivé jednání. Právě slovo spravedlivost bylo základem manifestu. Manifest byl politickými komentátory kritizován, neboť působil značně populisticky, nicméně témata jako zrušení univerzitních poplatků zajistilo straně v průběhu předvolební kampaně značnou podporu především mezi studenty.

Nejvýznamnějším prvkem celé předvolební kampaně bylo zařazení televizních debat předsedů třech největších politických stran. V televizních debatách vystupoval i předseda Liberálně-demokratické strany Nick Clegg a právě jeho participace v debatách byla další příčinou úspěchu, který strana zaznamenala. Clegg těžil ze své neokoukanosti a jeho vystoupení předčilo předsedu Konzervativní strany Davida Camerona i předsedu Labouristů Gordona Browna. Cleggovo vystoupení v první debatě odstartovalo takzvanou „Cleggmánii“, díky které se raketově zvýšila Cleggova oblíbenost v průzkumech veřejného mínění.

Ovšem tyto příčiny, o které se Liberálně-demokratická strana zasloužila sama, nebyly jediné, které vedly k úspěchu Liberálních demokratů ve volbách. V druhé kategorii jsme se zabývali příčinami, které měli vliv na úspěch strany, nicméně nebyly zaviněny samotnou Liberálně-demokratickou stranou. Jako první takovou příčinu jsme analyzovali neúspěch Labouristické strany ve volbách. Neúspěch strany byl zapříčiněn hned několika faktory. Jedním z nich byla složitá situace strany

v posledních letech před volbami. Stejně jako v případě Liberálně-demokratické strany se i v Labouristické straně v období od posledních parlamentních voleb v roce 2005 změnilo vedení strany. Ovšem na rozdíl od Nicka Clegga, který dokázal stranu přetvořit v důvěryhodnější a konkurenceschopnější, předseda Labouristů Gordon Brown doplácel na své nepřístupné chování a komunikační problémy. Ekonomická krize z roku 2008 nijak nepřispěla k popularitě Labouristické strany, která byla ve vládě od roku 1997. Dalšími negativními faktory, které se podílely na propadu Labouristů ve volbách, byl skandál s parlamentními výdaji v roce 2009 a takzvaná aféra „*bigotgate*“, ve které hlavní roli sehrál nevhodný výrok Gordona Browna.

Ztráta důvěry voličů vůči Labouristické straně zapříčiněná třináct let dlouhou vládou strany, nepříznivou ekonomickou situací a neoblíbeností předsedy strany, měla za následek odliv části voličů ve prospěch Liberálně-demokratické strany.

Specifickou roli hrají v britské politice média a průzkumy veřejného mínění. Těm jsme se společně se sociálními sítěmi věnovali v rámci čtvrté kapitoly jako další z příčin úspěchu Liberálně-demokratické strany. Média mají silnou moc ovlivnit veřejné mínění. Například nečekaná podpora deníku *The Guardian* poskytla Liberálním demokratům poměrně dobrou ochranu před negativní kampaní ze strany jiných periodik a jejich snahou zdiskreditovat předsedu Nicka Clegga i stranu jako takovou. Přes všechna očekávání nesehrál ve volbách internet tu nejdůležitější roli. Nicméně i přesto se sociální sítě ukázaly jako poměrně silný nástroj předvolební kampaně. Využití sítí jako je Twitter nebo Facebook samotnou Liberálně-demokratickou stranou, ale i jejími přívrženci se ukázalo být pro stranu přínosné.

Co se průzkumů veřejného mínění týče, výrazně nadhodnotily pozici Liberálně-demokratické strany. V průběhu kampaně si strana v průzkumech veřejného mínění vedla velmi dobře, ale samotný výsledek voleb a zisk 23 % všech hlasů byl vlastně zklamáním. Důvodem je, že nejsilnější voličskou základnu Liberálních demokratů tvořili lidé ve věkové skupině 18 – 24 let. Problémem této věkové kategorie je především jejich nestabilita. Téměř polovina voličů v tomto věku se k volbám nakonec nedostavila. Další skutečností byl fakt, že podpora Liberálně-demokratické strany byla poměrně nová a ne tak silná, jako tomu bylo u přívrženců Konzervativců či Labouristů. Většina popularity, kterou strana v průběhu kampaně získala, byla díky vystupování jejího předsedy Nicka Clegga. U samotné strany měli voliči stále pochybnosti, zda by opravdu byla schopna konkurovat svým rivalům.

Po analýze příčin, kterým se tato práce věnovala, jsme zjistili, že ve významnosti převažují příčiny v kategorii s těžištěm mimo Liberálně-demokratickou stranu. Přestože příčiny, o které se strana zasadila sama, měly na volební výsledek také určitý vliv, za úspěch v britských parlamentních volbách vděčí strana především okolnostem, které oslabily jejího rivala Labouristickou stranu. Můžeme tak usuzovat především z rozporu mezi výsledky průzkumů veřejného mínění a samotného výsledku voleb. V průběhu kampaně se nespokojení voliči Labouristické strany přikláněli k Liberálním demokratům, ale většina z nich se nakonec rozhodla opět volit Labouristickou stranu. Pouhá silná osobnost předsedy strany, kterou Liberálně-demokratická strana měla v Nicku Cleggovi, k volebnímu úspěchu nestačila. Relativně brzy po volbách a sestavení koaliční vlády nadšení z Cleggova vystupování opadlo. Neschopnost Liberálně-demokratické strany splnit své předvolební sliby vedla k narůstající neoblíbenosti strany mezi britskými občany. Britští voliči jsou značně konzervativní ve svých voličských preferencích, a proto můžeme usuzovat, že Liberálně-demokratická zažila ojedinělý úspěch, který byl ve své podstatě shodou

několika náhod. Stranu čeká ještě dlouhá cesta, než se na poli britské politiky naplno etabluje jako rovnocenný soupeř Labouristické a Konzervativní strany.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury

Anstead, Nick (2013). *The mediatized manifesto: or the strange case of Nick Clegg* [nepublikováno].

Baines, Paul – Harris, Phil (2011). Marketing in the 2010 British General Election: perspectives, prospect, and practice. *Journal of Marketing Management* 27 (7+8), s. 650 – 658.

Bowers, Chris (2012). *Nick Clegg: The Biography* (Hull: Biteback Publishing).

Clark, Alistair (2012). *Political Parties in the UK* (Hampshire: Palgrave Macmillan).

Clark, Julia (2009). Public reaction to the expenses scandal. *Ipsos MORI: Understanding Society*.

Cracknell, Richard – McGuinness, Feargal – Rhodes, Christopher (2011). *General Election 2010* (London: House of Commons Library).

Curtice, John (2010a). How Labour lost: Wrong policies or poor delivery? *Public Policy Research* 17 (1), s. 3 – 9.

Curtice, John (2010b). So What Went Wrong with the Electoral System? The 2010 Election Result and the debate About Electoral Reform. *Parliamentary Affairs* 63 (4), s. 623 – 638.

Cutts, David (2012). Yet Another False Dawn? An Examination of the Liberal Democrats' Performance in the 2010 General Election. *The British Journal of Politics and International Relations* 14 (1), s. 96 – 114.

Driver, Stephen (2011). *Understanding British Politics* (Cambridge: Polity Press).

Eggers, Andrew – Fisher – Alexander (2011). Electoral Accountability and the UK Parliamentary Expenses Scandal: Did Voters Punish Corrupt MPs? *Political Science and Political Economy Working Paper* 8, s. 1 – 42.

Gaber, Ivo (2013). The "Hollowed Out Election," or Where Did All the Policy Go? *Journal of Political Marketing* 12 (2+3), s. 211 – 225.

Johnston, Ron – Pattie, Charles (2011). Where Did Labour's Votes Go? Valence Politics and Campaigning Effects at the 2010 British General Election. *The British Journal of Politics and International Relations* 13, s. 283 – 303.

Kavanagh, Dennis – Cowley, Philip (2010). *The British General Election of 2010* (Hampshire: Palgrave Macmillan).

Leach, Robert (2009). *Political Ideology in Britain*, 2. ed. (Hampshire: Palgrave Macmillan).

Leach, Robert – Coxall, Bill – Robins, Lynton (2011). *British Politics*, 2. ed. (Hampshire: Palgrave Macmillan).

Liberální demokraté (2010). *Liberal Democrat Manifesto 2010* (London: Liberal Democrats).

McAllister, Ian (2005). *The Personalization of Politics* (Canberra: Research School of Social Sciences).

Mortimore, Roger a spol. (2013). Asymmetry in Leader Image Effects and the Implications for Leadership Positioning in the 2010 British General Election. *International Journal of Market Research* 56 (2), s. 185 – 205.

Newman, Nic (2010) *#UKelection2010, mainstream media and the role of the internet: how social and digital media affected the business of politics and journalism* (Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism)

Parry, Katy – Richardson, Kay (2011). Political Imagery in the British General Election of 2010: The Curious Case of Nick Clegg. *The British Journal of Politics and International Relations* 13, s. 474 – 489.

Rallings, Colin – Thrasher, Michael (2010). *The 2010 General Election: Aspects of Participation and Administration* (Plymouth: LGC Election Centre).

Rovná, Lenka (2004). *Kdo vládne Velké Británii?* (Praha: SLON).

Russell, Andrew – Fieldhouse, Edward (2005). *Neither Left Nor Right. The Liberal Democrats and the Electorate* (Manchester: Manchester University Press).

Savigny, Heather – Wring, Dominic (2013). The 2010 UK General Election: Business as Usual? *Journal of Political Marketing* 12 (2+3), s. 143 – 146.

Scullion, Richard – Jackson, Dan – Molesworth, Mike (2013). Performance, Politics, and Media: How the 2010 British General Election Leadership Debates Generated "Talk" Among the Electorate. *Journal of Political Marketing* 12 (2+3), s. 226 – 243.

Smith, Gareth – French, Alan (2011). Measuring the changes to leader brand associations during the 2010 election campaign. *Journal of Marketing Management* 27 (7+8), s. 721 – 738.

Smith, Gareth – Spotswood, Fiona (2013). The Brand Equity of the Liberal Democrats in the 2010 General Election: A National and Local Perspective. *Journal of Political Marketing* 12 (2+3), s. 182 – 196.

Temple, Mick (2013). The Media and the Message. *Journal of Political Marketing* 12 (2+3), s. 147 – 165.

White, Isobel (2015). *Televised Debates Between Party Leaders* (London: House of Commons Library).

Whiteley, Paul a spol. (2010). Polling and forecasting the general election of 2010. *International Journal of Market Research* 52 (5), s. 687 – 691.

Wring, Dominic – Ward, Stephen (2010). The Media and the 2010 Campaign: the Television Election? *Parliamentary Affairs* 63 (4), s. 802 – 817.

Seznam použitých internetových zdrojů

BBC (2010a). *Election race begins as Brown confirms 6 May date.* (http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk_politics/8603591.stm, 10. 1. 2015).

BBC (2010b) *Election 2010: Gloves off in the second leaders' debate* (http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk_politics/election_2010/8638738.stm, 30. 3. 2015).

BBC (2010c). *Election 2010: Lib Dem manifesto promises fairness.* (http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk_politics/election_2010/8618779.stm, 15. 3. 2015).

BBC (2010d). *First prime ministerial debate: Transcript* (http://news.bbc.co.uk/1/shared/bsp/hi/pdfs/16_04_10_firstdebate.pdf, 30. 3. 2015).

BBC (2010e). *What is a hung parliament?* (http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk_politics/election_2010/8427233.stm, 10. 1. 2015).

Daisley, Stephen (2015). Analysis: What have the Liberal Democrats ever done for us? *STV* (<http://news.stv.tv/scotland-decides/analysis/314772-stephen-daisley-liberal-democrats-have-a-record-of-achievement/>, 2. 4. 2015).

Helm, Toby – Asthana, Anushka (2010). Nick Clegg appeals to youth vote as Liberal Democrats maintain poll surge. *The Guardian* (<http://www.theguardian.com/politics/2010/apr/18/election-liberal-democrat-surge-nick-clegg>, 2. 4. 2015).

Liberální demokraté (2015a). *What We Stand For* (<http://www.libdems.org.uk/constitution>, 10. 1. 2015).

Liberální demokraté (2015b) *Where We Come From*
(<http://www.libdems.org.uk/history>, 10. 1. 2015).

The Economist (2009). Political expenses scandal: The great shaming of Parliament
(<http://www.economist.com/node/13649500>, 2. 4. 2015).

Wintour, Patrick – Curtis, Polly (2010). Election debate: David Cameron wins third leg. *The Guardian* (<http://www.theguardian.com/politics/2010/apr/30/leaders-debate-david-cameron-wins-third-leg>, 30. 3. 2015).

RESUMÉ

This bachelor's thesis deals with a topic of the Liberal Democratic Party's success in the British general election of 2010, particularly with causes that led to the success. The election was held on Thursday 6th May and the outcome was quite surprising. For the first time since 1974 no party managed to secure an overall majority, resulting in a hung parliament. It was also the first time in history of the party the Liberal Democrats found their way into the government thanks to the coalition with the Conservative party. The result wasn't the only remarkable thing that had happened during the general election in 2010. Very significant element of the pre-election campaign was an introduction of televised debates between the leaders of three largest UK political parties – the Conservatives, Labour and Liberal Democrats. The opportunity to participate in debates helped the Liberal Democratic Party to become more visible for voters.

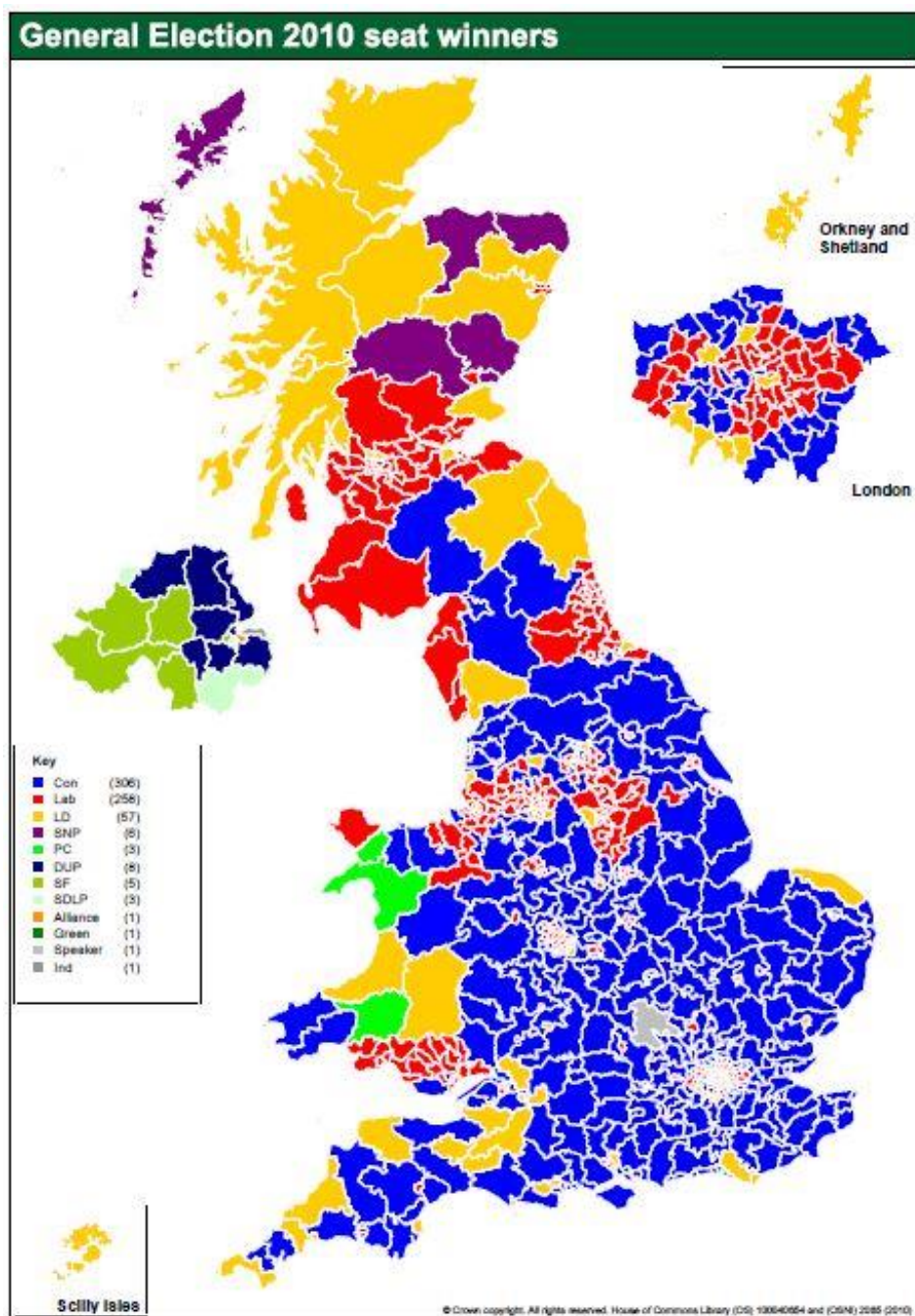
In this thesis we divided the causes into two categories and our aim was to decide which category of causes was more important for the success of the Liberal Democrats. In the first category we analysed causes that could be classified as inner causes because the party has played a primary role in them. Firstly, we examined changes the party had undergone in years preceding the election and the role Nick Clegg played in a process of ideological and organizational transformation of the party. As another inner cause we analysed the 2010 manifesto of Liberal Democrats and its impact on voters. The final cause in this category was Nick Clegg's participation in three televised debates. His performances brought about so called "*Cleggmania*" and raised popularity of the Liberal Democratic Party in the polls.

However, the success of the Liberal Democrats in 2010 general election wasn't caused only by inner causes. The second category dealt with outer causes, especially with a failure of then ruling Labour Party. Just as we analysed the transformation of the Liberal Democratic Party, we examined changes in the Labour party which led to a defection of voters to the benefit of the Liberal Democrats. The defection of voters was mostly caused by a loss of faith in the Labour Party and its capability to rule and unpopularity of the party's leader Gordon Brown. Media, social networks and opinion polls were also significant in relation to the success of the Liberal Democratic Party. After unexpected surge in polls, the media tried to discredit Nick Clegg. However, *The Guardian* stand up for him and his party.

Forecasts of the Liberal Democrat's election result were overestimated in the polls. The explanation of it is quite simple. Most people in the 18 – 24 age group intended to vote the Liberal Democrats but almost half of them did not turn out on the polling day. Also many of the usually Labour voters who had intended to vote for the Liberal Democrats during the campaign eventually decided to switch back to Labour. For the Liberal Democratic Party it was an eventful campaign and even though the party found its way into the government, its result could be much better. After the analysis of all the causes we can assume that the success of the Liberal Democrats in the 2010 general election wasn't caused by the party itself but by several coincidences coming together. The outer causes were much more significant and we reckon that the success was a one-time thing and the party will need few more years to establish itself as an equal counterpart to the Conservative Party and the Labour Party.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Zisk mandátů v jednotlivých volebních obvodech

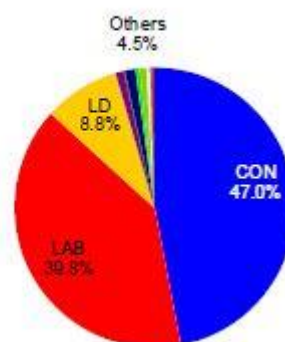
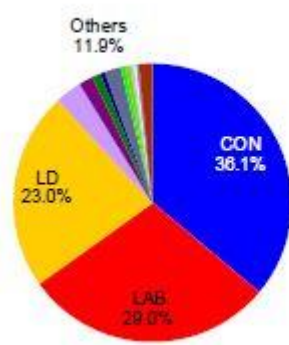
Legenda: Con – Konzervativní strana; Lab Labouristická strana; LD – Liberálně-demokratická strana

Zdroj: Cracknell, Richard – McGuinness, Feargal – Rhodes, Christopher (2011).

Příloha č. 2 – Podíl hlasů (vlevo) a mandátů (vpravo) jednotlivých stran

Share of the vote by party, UK

Share of the seats won by party, UK

Legenda: CON – Konzervativní strana; LAB – Labouristická strana; LD – Liberálně-demokratická strana; Others – ostatní politické strany

Zdroj: Cracknell, Richard – McGuinness, Feargal – Rhodes, Christopher (2011).

Příloha č. 3 – Titulní strana manifestu Liberálně-demokratické strany

Liberal Democrat Manifesto 2010

change that works for you
BUILDING A FAIRER BRITAIN

Zdroj: Liberální demokraté (2010).

Příloha č. 4 – Čtyři hlavní body manifestu Liberálně-demokratické strany

our first priorities:

4 steps to a fairer Britain

fair taxes

that put money back in your pocket

- The first £10,000 you earn tax-free: a tax cut of £700 for most people
- 3.6 million low earners and pensioners freed from income tax completely
- Paid for in full by closing loopholes that unfairly benefit the wealthy and polluters

a fair future

creating jobs by making Britain greener

- Break up the banks and get them lending again to protect real businesses
- Honesty about the tough choices needed to cut the deficit
- Green growth and jobs that last by investing in infrastructure

a fair chance

for every child

- Ensure children get the individual attention they need by cutting class sizes
- Made possible by investing £2.5 billion in schools targeted to help struggling pupils
- Give schools the freedom to make the right choices for their pupils

a fair deal

by cleaning up politics

- Put trust back into politics by giving you the right to sack corrupt MPs
- Restore and protect hard-won British civil liberties with a Freedom Bill
- Overhaul Westminster completely: fair votes, an elected House of Lords, all politicians to pay full British taxes

Zdroj: Liberální demokraté (2010).

Příloha č. 5 – Titulní strany a editoriały ve všech národních novinách v průběhu předvolební kampaně v roce 2010 – nejčastěji zmiňovaná témata

TABLE 4 Analysis of Front Page and Editorials in All National Newspapers During the 2010 Campaign (Scammell and Beckett 2010)

Topic	Number of front pages and editorials
TV Debates and leaders	150
Economy/deficit	58
Hung parliament	33
Manifestos	26
Exhortation/advice to vote	25
Immigration	19
Health	12
Defense	3
Political reform	2
Crime	1
Other	11
Total	111

Legenda: 1. televizní debaty a předsedové stran; 2. hospodářství/deficit; 3. „oběšený parlament“; 4. volební programy; 5. 6. imigrace; 7. zdraví; 8. obrana; 9. politická reforma; 10. kriminalita; 11. ostatní; 12. volby všeobecně

Zdroj: Gaber, Ivo (2013).

Příloha č. 6 – Srovnání předpovídaných výsledků jednotlivými agenturami s výsledkem samotných voleb

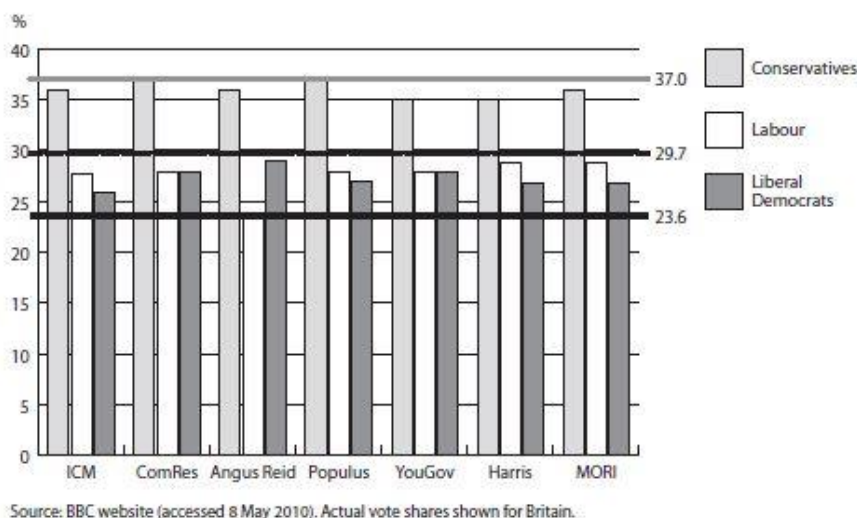

Figure 1 The track record of polling agencies in forecasting the vote in 2010

Legenda: Conservatives – Konzervativní strana; Labour – Labouristická strana; Liberal Democrats – Liberálně-demokratická strana

Zdroj: Whiteley a spol. (2010).

Příloha č. 7 – Voličské preference jednotlivých věkových skupin v průběhu předvolební kampaně

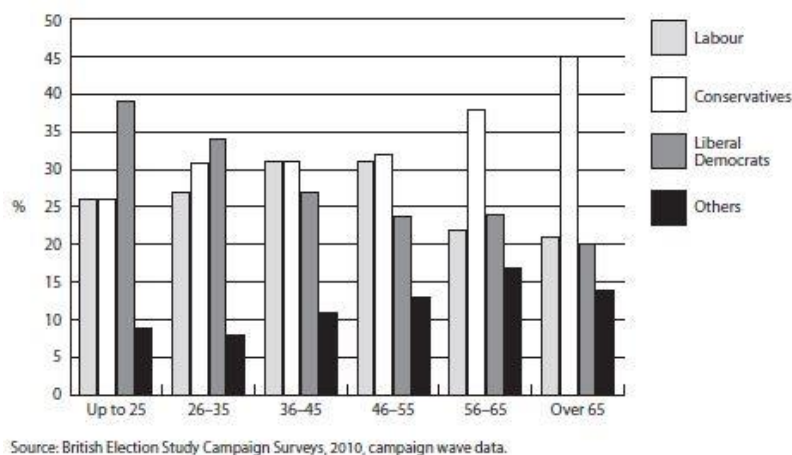

Figure 2 Voting intentions during the 2010 general election campaign by age group

Legenda: Labour – Labouristická strana; Conservatives – Konzervativní strana; Liberal Democrats – Liberálně-demokratická strana; Others – ostatní politické strany

Zdroj: Whiteley a spol. (2010).